

Valda verkligheter

- En studie om svenska och engelska tidningars konstruerande av verklighet i rapporteringen kring Julian Assange.

Uppsatsförfattare: Matilda Farneman

Handledare: Fredrik Agell

Examinator: Istvan Pusztai

Abstract

This is an analysis of how the Swedish newspapers Dagens Nyheter and Aftonbladet and the English newspapers The Independent and The Guardian reported about the sexual molestation and rape charges that were alleged against the Wikileaks founder Julian Assange in August 2010.

Through a critical discourse analysis, a theme- and proposition analysis and a process analysis this paper aims to investigate how the above mentioned newspapers create reality in their articles. The purpose is to shed light upon with what means the journalists through the inherited structures of the newspaper illustrate actions and events, how they let other people get visible in the text and who is described as responsible for current events.

The results of the analysis shows that Aftonbladet uses a relatively large amount of propositions and speech cues to create an image of the reality that is almost explicitly angled. Dagens Nyheter and The Independent claims a higher degree of objectivity and through micro themes with different perspectives and few explicit statements they create a reality with plenty of room for the reader to make her own conclusions. The Guardian creates an image of the world where the Wikileaks is a great force of democracy and where actions are performed by humans as well as by objects and organizations.

Key words: rhetorical criticism, Critical discourse analysis, wording, propositions, theme, active actors, passive actors, created reality.

Innehåll

1 Inledning.....	1
2 Bakgrund	1
3 Syfte och frågeställning.....	2
4 Teori och tidigare forskning.....	2
4.1 Kritisk diskursanalys	2
4.2 Strukturell analys.....	5
5 Metod	6
5.1 Metod för strukturell analys	7
5.2 Metod för kritisk diskursanalys.....	7
6 Material	9
6.1 Materialets kontext.....	10
6.2 Avgränsningar	11
7 Analys.....	11
7.1 Kritisk diskursanalys	11
7.1.1 Kritisk diskursanalys av DN-artiklarna.....	11
7.1.2 Resultat av kritisk diskursanalys	13
7.2 Tema- och propositionsanalys.....	15
7.2.1 Tema- och propositionsanalys av DN-artiklarna	15
7.2.2 Tema- och propositionsanalys av Aftonbladet-artiklarna	16
7.2.3 Tema- och propositionsanalys av The Independent-artiklarna	18
7.2.4 Tema- och propositionsanalys av The Guardian-artiklarna	19
7.3 Processanalys	21
7.3.1 Processanalys av DN-artiklarna	21
7.3.2 Processanalys av Aftonbladet-artiklarna.....	22
7.3.3 Processanalys av The Independent-artiklarna	24
7.3.4 Processanalys av The Guardian-artiklarna	26
7.3.5 Resultat av processanalys.....	27
8 Avslutande diskussion.....	28
9 Vidare forskning.....	31
10 Artiklar som använts i analyserna	32
11 Referenslista.....	34
11.2 Internetreferenser	35

12 Bilaga 1 36
13 Bilaga 2 39
14 Bilaga 3 43

1 Inledning

I skolan fick jag lära mig att media var den tredje statsmakten. Att media bildade opinion och hade makt att bestämma vad som ”hade hänt och inte hänt”, att bestämma vad som var sant. Konstruerandet av verklighet genom urvalsprocesser i material är något som media ägnar sig åt dagligen. De bestämmer hierarkiskt betydelsen av händelser genom att kontrollera rapporteringsutrymme, sändningstid och ordningsföljd. Det som rapporteras har hänt och det som fick mest utrymme var viktigast. För alla, alltid. Eller? Har det som det inte rapporteras om aldrig hänt? Vad vi tror oss veta om världen har stor betydelse för hur vi värderar saker och ting, vilka åsikter vi har och hur vi agerar. Enligt företaget Nordicoms Mediebarometer för 2009 minskar svenskarnas förtroende för så kallade traditionella medier. Istället har medieanvändningen på internet ökat och det blir mer och mer populärt att ta del av medier som ”tycker”, så som bloggar istället för traditionell nyhetsrapportering. Kanske kan detta vara ett tecken på att tilltron till att det media berättar för oss är det som är värt att veta avtar. Helt säkert är detta en generationsfråga som är tätt sammanbunden med det faktum att medieutbudet fullkomligt exploderat de senaste åren. När fler röster kommer till tals och fler perspektiv blir belysta är det inte konstigt om även värderingarna av medier förändras. Vissa kanske tycker att det är överdrivet att kalla massmedia för den tredje statsmakten. Men med mediernas ständiga urvalsprocesser och rapporteringshierarkier i åtanke så tycker jag nog inte att det är helt uppåt väggarna, även om en förändring långsamt kanske är på väg att ske.

Den här uppsatsen ska handla om en liten bit verklighet som närt den svenska och utländska medievärlden med otaliga utspel, uttalanden, ställningstaganden och tillbakadraganden det senaste året och troligtvis kommer att generera ännu många fler. Nämligen den skandalomsusade Wikileaksgrundaren Julian Assange och mer specifikt de anklagelser om sexuellt ofredande som två svenska kvinnor riktade mot honom i augusti 2010.

2 Bakgrund

Sommaren 2010 anländer Wikileaks grundare och frontfigur Julian Assange till Sverige för att genomföra en föreläsningsserie. Under detta Sverigebesök träffar han även två kvinnor som han ska komma att ha sexuellt umgänge med. Fredagen den 20 augusti vänder sig de båda kvinnorna gemensamt till Klara närpolis i Stockholm och berättar att de utsatts för sexuellt ofredande (Aftonbladet 24/8-10). Klockan 16.20 samma dag inleds förhör med en av

kvinnorna som menar att hon blivit våldtagen av Julian Assange. Jourhavande åklagare fattar beslut om att anhålla Assange i dennes frånvaro misstänkt för våldtäkt och ofredande. Knappt ett dygn senare dras beslutet att anhålla Assange tillbaka av chefsåklagaren. En vecka senare återupptas förundersökningen på begäran av överåklagaren.

3 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur svenska och engelska nyhetstidningar konstruerar verklighet genom nyhetsrapportering. Genom att genomföra analyser av Sveriges två största tidningars nyhetsartiklar rörande Julian Assange och de anklagelser om sexuellt ofredande som riktas mot honom hoppas jag kunna återge en bild av gällande svensk medierapportering. För att applicera ett vidare perspektiv på analyserna och sätta in den svenska rapporteringen i det internationella sammanhang som den är en del av så ska jag även analysera hur två engelska tidningar skildrar de anklagelser som riktas mot Assange.

Den frågeställning jag vill få svar på genom denna uppsats är *hur konstruerar Dagens Nyheter, Aftonbladet, The Independent och The Guardian verklighet genom de texter de skapar i rapporteringen om sexövergreppsanklagelserna mot Julian Assange?* Som sekundär frågeställning vill jag även *undersöka hur handlingen i artiklarna förs fram.*

4 Teori och tidigare forskning

Följande avsnitt kommer att inledas med en beskrivning av Kritisk diskursanalys och vad olika teoretiker har tillfört analysmetoden. Därefter behandlas tidigare forskning i form av två undersökningar som genom kritisk diskursanalys behandlat ämnen liknande denna uppsats. Slutligen ges en beskrivning av den strukturella analysen.

4.1 Kritisk diskursanalys

Norman Fairclough är grundaren till vad som kallas Kritisk diskursanalys, CDA. Denna del av diskursanalys är särskilt inriktad på att urskilja de maktrelationer som lingvistiskt framkommer i text (Fairclough, 1989). Dessa maktrelationer kan exempelvis utspelas mellan skribent och läsare, mellan samhälle och skribent eller mellan skribent och institution. Med fokus på just *relationen* i maktrelationen så kan även denna vara mångfacetterad och ta sig en mängd uttryck. I förordet till den andra utgåvan av *Language and power* skriver Fairclough följande om maktrelationer i kommunikation och dess utveckling:

There are various other changes which have taken place over the last decade which are relevant for the question of language and power. Let me just mention

one which has received a great deal of attention – the development of the Internet. The Internet is a major new medium which has given rise to new forms of communication. It has led to a certain optimism about power inequalities, because it is freely accessible to those who have the necessary technology (though the division between technological 'haves' and 'have-nots' both within and between countries is a major problem in itself), it is a relatively egalitarian form of communication, it allows forms of networking which promise new possibilities for social and political mobilization, and so forth. (Fairclough, 2001)

Det har nu gått tio år sedan Fairclough skrev detta om Internets inverkan på vårt sätt att kommunicera. Att internet fått stor betydelse för vårt sätt att kommunicera är mer än uppenbart och att det fått stor inverkan på demokratin har vi på senare tid fått upprepade bevis för genom upproren ibland annat Egypten, Libyen och Tunisien. Så visst är internet en enorm tillgång vad gäller informations spridning och tillgänglighet. Med denna snabba informations spridning följer även det faktum att källkritik blir allt viktigare men även allt svårare.

Benjamin Lee Whorf (1897-1941) var starkt drivande i åsikten att det är vårt språk som bestämmer hur vi uppfattar världen och inte minst vår förmåga att överhuvudtaget förstå världen. Så här skriver han i *Language, mind and reality* (Whorf, 1942):

Consider how the world appears to any man, however wise and experienced in human life, who has never heard one word of what science has discovered about the Cosmos. To him the earth is flat ; the sun and moon are shining objects of small size that pop up daily above an eastern rim, move through the upper air, and sink below a western edge ; obviously they spend the night somewhere underground . The sky is an inverted bowl made of some blue material . The stars, tiny and rather near objects, seem as if they might be alive, for they "come out" from the sky at evening like rabbits or rattle-snakes from their burrows, and slip back again at dawn . "Solar system" has no meaning to him, and the concept of a "law of gravitation" is quite unintelligible-nay, even nonsensical . For him bodies do not fall because of a law of gravitation, but rather "because there is nothing to hold them up"-i .e., because he cannot imagine their doing anything else. He cannot conceive space without an "up" and "down" or even without an "east" and "west" in it . For him the blood does not circulate ; nor does the heart pump blood ; he thinks it is a place where love, kindness, and thoughts are kept . Cooling is not a removal of heat but an addition of "cold" ; leaves are green not from the chemical substance chlorophyll in them, but from the "greenness" in them. (Whorf, 1942: 172)

Det blir i detta resonemang tydligt hur även kritiskt tänkande och naivitet är nära förbundet med språket. Spinner man vidare på Whorfs bana så torde det vara så att vårt ordförråd har långt större effekter för vårt liv än endast för hur vi formulerar oss i tal och skrift. Enligt Whorfs tes bestämmer vårt ordförråd hela vår uppfattning om världen. Ordens betydelse för hur vi upplever verkligheten tar Whorf upp i följande stycke, taget ur *Language, mind and reality*:

But this brings me to the most important part of my discussion.
We must find out more about language! Already we know enough about it to know it is not what the great majority of men, lay or scientific, think it is . The fact that we talk almost effortlessly, unaware of the exceedingly complex mechanism we are using, creates an illusion . We think we know how it is done, that there is no mystery ; we have all the answers . Alas, what wrong answers! It is like the way a man's uncorrected sense-impressions give him a picture of the universe that is simple, sensible, and satisfying, but very wide of the truth .
(Whorf, 1942: 172)

Whorf påtalar den illusion om världen och verkligheten som han menar språket skapar. Vi kan alltså omöjligt återge verkligheten så som den faktiskt ser ut med hjälp av språket men det är just detta vi tror oss göra och häri, menar Whorf, ligger problematiken. Genom vår konsumtion av massmedia idag blir vår bild av världen lätt den bild som medierna ger oss, färdigpaketerat med formuleringar, bilder och allt. Den kritiska diskursanalysen syftar till att avslöja de illusioner eller vinklade bilder av verkligheten som skildras i talad och skriven text. Det kan handla om nyhetsrapporteringars skildringar av nyheter som sänds ut till allmänheten, makthavares lägesrapportering till sina underordnade eller en politisk valaffisch. I alla kommunikativa situationer gör deltagarna urval i vilka delar av den föreliggande verkligheten som de ska berätta om, vilka som ska förbli onämnda och hur det som lyfts fram ska berättas. Detta är en nödvändighet för att ändamålsenlig kommunikation ska kunna föras men det påvisar också att det är ofrånkomligt att den information vi tar del av är beskuren och vinklad.

Per Linell sätter sig emot denna, i hans mening, överdrivna tillskrivning av språkets betydelse för vår verklighetsuppfattning. Han menar att språket visst påverkar vår verklighetsuppfattning men att

Det finns skäl att vända sig mot den starka tolkningen av den s k språkliga relativitetshypotesen, enligt vilken språket skulle bestämma vår verklighetsbild (...) det är snarare fråga om ett samspel mellan språkutveckling och kognitiv, emotionell och social utveckling, som innebär ett ömsesidigt befrämjande.
(Linell, 1978: 31).

Fairclough lägger stor tonvikt på tolkandets roll i kritisk diskursanalys. Inom ramen för tolkning introducerar han begreppet *Members resources* (MR) som representerar tolkarens förförståelser. *Member* syftar till de som har förståelse för och insikt i den föreliggande diskursen. Fairclough påpekar att dessa förförståelser och vad som kan räknas som *common-sense assumptions* ofta är ideologiska, varför han använder termen MR istället för *background knowledge* som han menar är missledande eftersom det signalerar att tolkaren tolkar text utifrån *vetskap* snarare än den mer hermeneutiska förförståelsen, eller de inneboende *resurser* som denne besitter (Fairclough, 2001: 118).

Gaziani och Mujkanovic behandlar i sin undersökning hur Aftonbladets maktbruk ser ut i

rapporteringen kring utbrottet av svininfluensan 2010 (Gaziani och Mujkanovic, 2010). De genomför bland annat en kritisk diskursanalys för att ”undersöka vilka strategier Aftonbladet använde sig utav för att försöka påverka sina läsare om att svininfluensan är farligt, samt att teoretiskt se hur makten präglas genom detta” (Ibid. 22). Genom denna undersökning fastslog de att Aftonbladet besitter viss makt genom att vara en av Sveriges mest lästa tidningar. Denna makt, menar författarna, att staten sedan utnyttjar genom att få Aftonbladet att rapportera om svininfluensan på ett specifikt sätt som i sin tur ska få allmänheten att utföra önskvärda handlingar:

Genom denna process kan människor bli påverkade av mediernas tilldelade makt och processen gör att våra världsbilder och verklighetsuppfattningar på ett sätt redan är tolkade åt oss. Med andra ord: medierna (staten) bestämmer en viss världsbild och vissa värderingar, som de sedan rapporterar så intensivt om att det blir en del utav allmänhetens världsbild och värderingar (Ibid. 45).

Även Green och Nilsson har i sin undersökning, genom en kritisk diskursanalys, kommit fram till att medier i rapporteringen om Ship to Gaza blandat olika PR-praktiker och nyhetspraktik producerar och reproducerar specifika världsåskådningar (Green och Nilsson, 2011: 34). Green och Nilsson resonerar även kring problematiken i att medier som påstår sig vara objektiva färgas av specifika organisationers värderingar i sin rapportering och hur detta ser ut ur ett pressetiskt perspektiv (Ibid. 35).

4.2 Strukturell analys

En strukturell analys syftar till att åskådliggöra grammatiska, sociala och innehållsmässiga strukturer i en text (Hellspong, 2001: 61). Inom den strukturella analysen ryms ett flertal analysmetoder som angriper texten ur olika perspektiv och analyserar olika dimensioner av den. Genom en kontextanalys som faller under den strukturella analysen kan man analysera den situationskontext, kulturkontext och intertextuella kontext som den analyserade texten är en del av. Under dessa analytiska ”grenar” följer sedan ett antal frågor som även de syftar till att angripa texten ur olika perspektiv (Ibid. 62-67). Man kan även kalla denna analysmetod för en ideationell analys då den analyserar textens innehållsmönster, eller *ideationella struktur* (Hellspong och Ledin, 1997: 115). I den strukturella analysen ingår bland annat temaanalyser som syftar till att urskilja texters makro- och mikroteman, propositionsanalyser som syftar till att kasta ljus på om och hur texten värderar de behandlade ämnena samt processanalyser som gör det möjligt att urskilja händelser, tillstånd och aktörer i texten (Hellspong och Ledin, 1997). Någon relevant tidigare forskning där strukturell analys används har inte hittats.

5 Metod

För att besvara min frågeställning och uppfylla syftet med denna uppsats ska jag genomföra ett antal olika analyser som alla syftar till att angripa materialet ur olika perspektiv. Detta gör jag för att försäkra mig om att analyserna kompletterar varandra och skänker djup till arbetet. Jag söker även med detta arbetssätt försäkra mig om analysresultatens validitet.

De analyser jag använder mig av för att besvara min frågeställning och uppfylla syftet är först och främst en tema- och propositionsanalys för att fokusera och fastställa artikelns handling. Dessa ska sedan kompletteras med en processanalys. Denna processanalys är en del av den kritiska diskursanalys som jag använder för att få en bild av det sammanhang i vilket artiklarna verkar och existerar samt hur verkligheten skildras och konstrueras i nyhetstexten. Inom ramen för den kritiska diskursanalysen analyserar jag språkval på ord- och meningsnivå. Detta gör jag eftersom jag är övertygad om att valet av ord är av avgörande betydelse för hur man försöker skildra världen omkring sig. Dessutom inkluderar min kritiska diskursanalys en analys av texternas övergripande strukturer och en analys av hur omtalade och berörda personer tillåts komma till tals. Detta gör jag för att belysa de interaktionella hierarkierna i textvärldarna som skapas i artiklarna. Då den kritiska diskursanalysen i hög grad baseras på tolkning ska de strukturella analyserna (tema- och propositionsanalysen samt processanalysen) ge stadga till undersökningen.

Varje text och textsituation är unik, så också varje läsare och texttolkare. Detta innebär i praktiken att det inte existerar en tolkning av en text eller att den skrevs i en specifik situation. Oftast handlar, särskilt nyhetsartiklar, om en specifik händelse men hur denna händelse kom till och utspelades hände inte på ett specifikt sätt. Åtminstone inte ett som vi kan återge eftersom alla som bevittnade händelsen uppfattat den men ett spektrum av olika förförståelser och tolkningsramar. Norman Fairclough formulerar det så här:

It is not the case, for instance, that interpretation consists first in computing 'literal meanings' for the sentences of a text, and then modifying those meanings in the light of context, as has often been assumed. Rather, interpreters operate from the start with assumptions (which are open to later modifications) about the context, which influence the way in which linguistic features of a text are themselves processed, so that a text is always interpreted with some context in mind. This means that the values which particular features of a text have, depend on the interpreter's typification of the situational context.
(Fairclough, 2001: 126).

Med denna hermeneutiska syn i ryggen ska jag nu genomföra analyser utifrån mitt perspektiv. Sett från läsarens perspektiv skulle en strukturell analys i tabellform nog vara att föredra. På grund av analysernas tolkande natur har jag dock valt att under analysernas förlopp föra

resonemang kring varför jag valt ut varje specifik del av analysmaterialet. Som en följd av detta antar analyserna en mer resonerande struktur i punktform.

5.1 Metod för strukturell analys

De analysmetoder jag använder mig av i den strukturella analysen är en processanalys samt en tema- och propositionsanalys hämtade från *Vägar genom texten* (Hellspång och Ledin, 1997) och *Metoder för brukstextanalys* (Hellspång, 2001).

I den tema- och propositionsanalys jag ska genomföra ska jag inledningsvis analysera texternas makrotema för att identifiera de enskilda artiklarnas huvudfokus. Detta gör jag genom att se på det relationella utrymme som ges till artikelns inbördes ämnen. Därefter ska jag genomföra en analys av artiklarnas mikroteman för att fastställa om texten har ett enskilt eller flera infallsvinklar. Därefter ska jag genomföra en propositionsanalys för att urskilja de eventuella värderingar om textens teman som blir synliga genom ordval och formuleringar. Denna propositionsanalys genomförs med fokus på texterna som helhet och alltså inte på ord- eller meningsnivå.

Den processanalys jag ska genomföra kommer att fokusera på hur det händelseförlopp som artikeln gestaltar för framåt och vem/ vilka som berörs eller medverkar i detta. Även denna analys inriktar sig huvudsakligen på texternas makronivå men kommer även att beröra mikronivåerna för att komplettera den tidigare tema- och propositionsanalysen. Analysen syftar främst till att fastställa följande fyra variabler: om föreliggande händelser beskrivs som dynamiska förlopp, eller om de beskrivs som statiska tillstånd och om personer som förekommer i artiklarna är aktiva medproducenter som handlar eller som passiva drabbade av händelser.

5.2 Metod för kritisk diskursanalys

Genom att kombinera Faircloughs kritiska diskursanalys med Hellspångs och Ledins analytiska frågeställningar har jag konstruerat ett raster genom vilket jag kommer att se mitt analysmaterial. Den kritiska diskursanalys jag ska genomföra syftar till att väl komplettera processanalysen samt tema- och propositionsanalysen för att utreda hur det analysmaterial jag utgår ifrån konstruerar verklighet genom sin nyhetsrapportering. Genom den kritiska diskursanalysen kommer jag att beröra delar av Bengt Nermans bok *Massmedieretorik* som ur ett journalistperspektiv behandlar de sätt på vilka nyhetspress återger valda bilder av verkligheten till allmänheten att läsa. Han diskuterar även olika synsätt som man som journalist kan använda som raster när man ser på världen. Dessa är även applicerbara på ett analysperspektiv. Ur dessa synsätt ska jag fokusera på just den *synvinkel* ur vilken

journalisten valt sitt material, vad som ska berättas för läsaren och vad som inte ska det (Nerman, 1973: 27). Nerman skriver om de *textrum* som skapas och återskapas i artiklar och nyhetsrapporter och att det därför inte handlar om *rapportering* utan om uppvisandet av en konstruktion, en schablonbild. Strukturen i dessa textrum är ofta ärvda genom generationer av journalister inom en särskild institution, en viss tidning (Ibid. s35). Textrummen syftar till att skapa och inbjuda läsaren till en värld som läsaren förhoppningsvis accepterar som sann. Nerman menar att textrummen är *förslag* till en verklighet som läsaren kan välja att antingen identifiera sig med eller avvisa (Ibid. s41-43). Genom att analysera textrummen som byggs i mitt material strävar jag efter att vaska fram den bild av verkligheten som skribenten, och delvis institutionella textstrukturer, vill delge läsaren. Nerman kommer inte att användas som ett explicit analysverktyg. Istället väljer jag att explicitgöra honom i senare avsnitt och under den kritiska diskursanalysen endast utgå ifrån Fairclough eftersom jag anser dessa två vara jämförbara i sina frågeställningar.

I min kritiska diskursanalys utgår jag ifrån följande frågor, hämtade ur *Language and power* (Fairclough, 1989). Frågorna syftar till att analysera olika dimensioner av texten: vokabulären, grammatiken och den textuella strukturen (Ibid. 92).

- Vilka uttryckta värden (expressive values, Nordstedts översättning) har orden?
”(...) expressive value is a trace of and a cue to the producer’s evaluation (in the widest sense) of the bit of the reality it relates to.” (Fairclough, 1989: 93). Jag tolkar detta som vilka värderingar textförfattaren har av den verklighet som texten presenterar/ representerar. Jag kommer alltså att använda denna fråga för att uttolka textförfattarens och institutionens (tidningens) värderingar i sakfrågan.
- Vilka uttryckta värden har textens grammatiska drag? Denna fråga använder jag i samma syfte som i första frågan här ovan, med den enda skillnad att denna fråga fokuserar på meningsnivå istället för ordnivå.

Interpreters here draw upon semantic aspects of their MR-representations of the meanings of words, their ability to combine word-meanings and grammatical information and work out implicit meanings to arrive at meanings for whole propositions (Fairclough, 2001: 120).

- Vilka interaktionella konventioner används? Finns det sätt på vilka en deltagare kontrollerar hur och i vilken mån övriga deltagare får yttra sig? Detta analyseras dels utifrån meningsnivå där jag tittar på vem som uttalar sig i specifika meningar, men även på en högre textuell nivå för att se om och hur texten som helhet präglas av uttalanden från andra än journalisten och eventuellt de institutionella konventioner som präglar denne.

I tredje punkten ingår bland annat att se på textens processer och deltagare, detta gör att den kritiska diskursanalysen här vävs samman med analysen av den *Ideationella strukturen* från Hellspong och Ledin och som behandlar just hur texten framställer sitt ämne, hur den förhåller sig till något och vilket angreppssätt och attityd den har gentemot det behandlade (Hellspong och Ledin, 1997: 115).

6 Material

Mitt analysmaterial består av tidningsartiklar publicerade i Dagens Nyheter mellan 22 augusti och 3 september 2010, i Aftonbladet mellan 22 augusti och 2 september samt artiklar från de brittiska tidningarna The Independent mellan 22 augusti och 8 september och The Guardian mellan 22 augusti och 1 september 2010. Antalet artiklar från DN, The Guardian och The Independent är sex stycken, antalet artiklar från Aftonbladet är fem. Artiklarna publicerades mellan en och en halv till två och en halv vecka efter att Julian Assange blivit anklagad för sexuella övergrepp mot två svenska kvinnor i augusti samma år. Spridningen på artiklarna framgår av matrisen nedan. Vissa av tidningarna har publicerat två artiklar om Assange-fallet under samma dag. Även detta framgår av matrisen.

	22/8	23/8	24/8	25/8	26/8	27/8	28/8	29/8	31/8
DN	X				X		X		
Aftonbladet	X		X					X	X
The Guardian	X X		X	X					X
The Independent	X	X				X			

	1/9	2/9	3/9	8/9
DN		X X	X	
Aftonbladet		X		
The Guardian	X			
The Independent	X	X		X

Anledningen till mitt materialval är att jag vill analysera den del av svensk skriftlig nyhetsrapportering med högst genomslagskraft. Eftersom Aftonbladet och Dagens Nyheter är

Sveriges mest lästa kvälls- och morgontidning kändes valet naturligt i relation till mitt syfte. Vad gäller de engelska tidningarna har jag inte tagit hänsyn till om de är morgon- eller kvällstidningar. Däremot har jag strävat efter att använda mig av tidningar med hög trovärdighet, något som både The Independent och The Guardian anses ha. Angående tidsspannet för de artiklar som kommer analyseras så sträcker de sig mellan 11 och 17 dagar framåt efter det att de första artiklarna om sexanklagelserna publicerats den 22 augusti. Anledningen till att jag begränsar analysmaterialet till dessa datum är att jag dels ville ha ett likvärdigt antal artiklar att analysera samt att rapporteringsfrekvensen angående just sexanklagelserna efter dessa datum sjönk.

6.1 Materialets kontext

The Independent är en politiskt obunden tidning och grundades 1986 av tidigare medarbetare från The Daily Telegraph med tron att Storbritanniens utbildade och välbärgade önskade en oberoende och objektiv tidning, fri från förutfattade politiska åsikter. Tidningen fick snabbt en stor räckvidd och nådde ungefär lika många läsare som de redan etablerade tidningarna The Guardian och The Times. The Independent har rosats för dess journalistiska integritet och deras offentliga uttalanden av källor. 2010 köptes The Independent av den ryske affärsmannen Alexander Lebedev. (Encyclopædia Britannica, 2011).

The Guardian anses vara Storbritanniens ledande dagstidning. Tidningen publicerades första gången 1821 och hette fram till 1959 The Manchester Guardian men bytte därefter namn för att spegla tidningens ställning som en nationell dagstidning med ett erkänt internationellt rykte, varpå verksamheten flyttade till London 1964. Tidningen kännetecknas bland annat för dess undersökande journalism och utrikeskorrespondens. The Guardian anses vara mindre konservativ än t.ex. The Daily Telegraph och The Times. Dess journalistik anses präglas av oberoende objektivitet. (Encyclopædia Britannica, 2011).

Dagens Nyheter (DN) grundades 1864 och är idag en oberoende liberal dagstidning och hade 2010 en upplaga på ungefär 290 000 på vardagar och lördagar och något högre på söndagar med en upplaga på 334 000. Dagens Nyheter ägs av AB Dagens Nyheter och är ett dotterbolag till Bonnier AB. 1973 bestämdes det att DN skulle vara oberoende, men förespråka liberala eller frisinniga åsikter på ledarplats. 1998 började DN kalla sig oberoende liberal. Tidningen är idag Sveriges största morgontidning. (www.n.se).

Aftonbladet grundades 1830 av Lars Johan Hierta och dess ledarskribenter är idag för socialdemokratin. Fram till 1956 stod tidningen Folkpartiet nära, då det plötsligt såldes till fackförbundet LO. Sedan 1996 ägs tidningen av den norska mediekoncernen Schibsted som

innehar 91 % av aktierna samtidigt som LO äger resterande 9 % och har kontrollen över tidningens politiska inriktning. Aftonbladet är idag Sveriges största tidning, främst då Aftonbladets hemsida har runt 5,6 miljoner unika besökare varje vecka. (kiaindex.net och www.ne.se).

6.2 Avgränsningar

Jag har i min uppsats valt att inte analysera multimodala medier så som tv och internet, inte heller sociala medier så som bloggar, Facebook eller Twitter finns med i mitt analysmaterial. Anledningen till detta är att mängden data då snabbt skulle bli ohanterlig i relation till den tid och det sidomfång jag har till mitt förfogande. Jag kommer inte heller att analysera de eventuella bilder som publiceras i artiklarna eftersom denna undersökning syftar till att analysera hur verklighet konstrueras och förmedlas textuellt.

7 Analys

7.1 Kritisk diskursanalys

I denna analys ska jag utifrån de frågor jag redogjorde för i Materialdelen analysera på vilket sätt texterna manifesterar hierarkiska strukturer som kan tolkas som reflektioner av underliggande samhällsliga och diskursiva ideologier. Nedan kommer jag att i tur och ordning redogöra för de svar jag fått ut av de tre frågeställningar som inkluderas i min kritiska diskursanalys. Svaren redovisas fråga för fråga och tidning för tidning. Det bör än en gång understrykas att detta är en hermeneutisk undersökning och jag har således valt ut de komponenter i analysmaterialet som jag anser vara av särskilt intresse. Samtliga artiklar var inte utformade på så sätt att de kunde besvara samtliga frågor, därför kan antalet resultat nedan inte likställas med antalet artiklar som analyserats. Av utrymmestekniska skäl redogör jag här för den kritiska diskursanalysen för en av de fyra analyserade tidningarna. Analyser av de övriga tre tidningarna återfinns i bilagorna 1, 2 och 3.

7.1.1 Kritisk diskursanalys av DN-artiklarna

Fråga 1: Vilka uttryckta värden har orden?

Holender, 22/8-10. ”säger sig” i meningen ”Hon säger sig inte känna till (...)” används istället för exempelvis *berättar* eller *förklarar att* vilka har en neutralare klang och konnoterar högre trovärdighet.

Holender, 22/8-10. "avfärdar" i meningen "Julian Assange själv avfärdar misstankarna som riktas mot honom" istället för *nekar till* eller *tillbakavisar*. Ordvalet förmedlar ett visst mått av arrogans.

Kallin och Bondesson, 2/9-10. "- igen" i meningen "(...) Assange är misstänkt för våldtäkt – igen". Signalerar att det rått viss förvirring i frågan. Formuleringen används i både rubrik och ingress.

TT, 2/9-10. "från början" i meningen "(...) Assange anmäldes från början för våldtäkt och sexuellt ofredande (...)". I kontexten ger formuleringen konnotationen att man ju hade rätt från början eftersom samma misstankar nu återigen är aktuella.

TT, 3/9-10. "tiger" i meningen "Åklagaren tiger om Assangeutredning" förmedlar att det från åklagarsidan finns något att dölja.

Fråga 2: Vilka uttryckta värden har textens grammatiska drag?

Holender, 22/8-10. Artikeln förmedlar att man från polisiärt håll tar misstankarna mot Assange på stort allvar eftersom man fysiskt "jagade" honom under två dagar. Reservationer gentemot Assange och Wikileaks lyser igenom på sättet man väljer att formulera sig angående dessa. Wikileaks talesperson "säger sig inte känna till omständigheterna" samtidigt som hon menar att det handlar om en smutskastningskampanj vilket förflyttar ansvaret till okänd.

Hellberg, 26/8-10. Artikeln förmedlar en implicit kritisk hållning till hur ärendet sköts. I ingressen står "När Assange i helgen anhölls i sin frånvaro av en jouråklagare, var misstanken ett fall av våldtäkt". I följande stycke beskrivs inte bara den nuvarande situationen utan signalerar även att konsensus inte råder mellan inblandade åklagare.

Kallin och Bondesson, 2/9-10. "Överåklagare Marianne Ny tar upp den nedlagda förundersökningen på nytt.", "Marianne Ny (...) bestämt sig för att förundersökningen om våldtäkt ska återupptas. Wikileaksgrundaren är även misstänkt för sexuellt tvång och sexuellt ofredande och kan bli frihetsberövad.", "Det verkar vara någon rättslig cirkus, säger Julian Assange", "Under mina 40 år som advokat har jag aldrig varit med om något liknande (...) säger Assanges försvarare Leif Silbersky". Att man inledningsvis återger Marianne Nys beslut på detta sätt samt att Assanges och Silberskys uttalanden återges på detta skarpa vis förmedlar fortsatt kritik av hanteringen av Assangeärendet från DN:s håll.

TT, 3/9-10. ”Åklagaren vill inte uppge (...)”, ”Hon vill heller inte svara på om (...)”. Fokus ligger på DN:s försök att få information och åklagarens ovilja att svara på frågor.

Fråga 3: Vilka interaktionella konventioner används? Finns det sätt på vilka en deltagare kontrollerar hur och i vilken mån övriga deltagare får yttra sig?

Genomgående i de DN-artiklar som analyserats är att inblandade personer tillåts komma till tals relativt ofta men att det sällan eller aldrig sker genom citat utan istället genom omtal eller talstreck. Observera att jag varierar mellan uttryck som ”uttalar sig”, ”kommer till tals” mfl. men att de alla syftar till att reportern tillåter andra personer synas i texten, det är alltså inte personerna i fråga som så att säga tar ordet. Dessa formuleringar kommer jag även att använda i analysen av de övriga tre tidningarna. När jag i analysen skriver att någon kommer till tals genom omtal så är det omtal om personens uttalanden jag syftar på och inte omtal om personen i sig.

Holender, 22/8-10 förekommer sex stycken ”röster” förutom artikelförfattaren: jourhavande åklagare Johan Kjellsson en gång genom talstreck, åklagarmyndighetens informationsdirektör Karin Rosander en gång genom talstreck och en genom omtal, Wikileaks talesperson Kristinn Hrafnsson två gånger genom talstreck, Julian Assange genom att påannonseras med att ”avfärda misstankarna” följt av kolon varpå Assanges replik följer, tidningen Expressen genom omtal samt den 31-åriga kvinna som riktat anklagelser mot Assange genom omtal. Artikelförfattaren gör sig inte synlig genom repliker av något slag.

TT, 28/8-10. De målsägande kvinnornas advokat Claes Borgström uttalar sig en gång genom omtal och en gång genom talstreck. Chefsåklagare Eva Finné kommer till tals en gång genom omtal. Artikelförfattaren uttalar sig inte.

Kallin och Bondesson, 2/9-10. Julian Assange kommer till tals en gång genom att hans ståndpunkt omtalas och en gång genom talstreck, överåklagare Marianne Ny uttalar sig en gång genom talstreck, Assanges advokat Leif Silbersky ges plats två gånger genom talstreck och en gång genom omtal, Pia Engström – biträdande jurist till Claes Borgström uttalar sig en gång genom talstreck. Artikelförfattaren framträder explicit en gång genom att ställa en intervjufråga.

TT, 3/9-10. Överåklagare Marianne Ny uttalar sig en gång genom talstreck.

7.1.2 Resultat av kritisk diskursanalys

De resultat som går att utläsa av nyss genomförda analyser kan ses som en förstudie av

kulturbefästa skrivtraditioner inom vardera av de fyra analyserade tidningarna. Den kritiska diskursanalysen hade som syfte att utröna olika sociala, lingvistiska och kulturella maktrelationer i nyhetsartiklar rörande de anklagelser om sexbrott som riktas mot Julian Assange i två svenska och två engelska nyhetstidningar. De resultat som redovisas bör alltså härledas till detta syfte.

Vad den kritiska diskursanalysen visat är att det råder stora skillnader i det sätt på vilka de analyserade tidningarna genomgående under samtliga analyserade artiklar väljer att skildra föreliggande händelser. Man kan urskilja interna skillnader mellan olika skribenter inom samma tidning men mest framträdande och intressant ur analytisk synpunkt är de skillnader i ”skrivkultur” som råder mellan tidningarna. Exempelvis kan man se att Dagens Nyheter sällan låter utomstående personer göra direkta uttalanden genom citat eller talstreck. Istället väljer de genomgående att omtala de uttalanden som någon berörd person gjort. Detta kan tolkas som ett sätt att undvika alltför tydliga vinklingar som skulle kunna uppstå genom att använda exempelvis citat. Genom att omtala kan DN välja att förmildra ett provocerande eller alltför politiskt färgat uttalande. Om detta sätt att låta utomstående uttala sig i texterna är genomgående i DN:s journalistik är dock omöjligt att fastslå genom en så begränsad undersökning som här utförts.

Till skillnad från DN så använder sig The Guardian och The Independent ofta av citat. Dessa blandas med uttalanden genom omtal vilket skapar känslan av att den som uttalar sig är mer närvarande än när endast omtal används. Som tidigare påtalats så är det givetvis tidningen/artikelförfattaren som kontrollerar interaktionen från andra i artikeln och alltså inte de som tillåts uttala sig som *tar ordet*. Intressant i detta perspektiv är att personer i vissa fall framställs som att de uttalar sig genom att avstå från att uttala sig vilket skapar en slags kommentar genom icke-kommentar.

Aftonbladet låter ett flertal gånger artiklarna anta formen av en intervju där det sker en växelvis dialog mellan journalisten och den intervjuade, ett exempel på det är artikeln från 2/9-10 där Julian Assange kommer till tals genom talstreck tjugo gånger. Genom att använda denna metod skapar Aftonbladet en läsarpplevelse av att vara närvarande vid intervjusituationen. Syftet med detta skulle kunna vara att locka fram känslor hos läsaren, i motsats till att bara rapportera fakta. Genom att frambringa känslor i läsaren kan man få denna att handla på ett önskvärt sätt. I artiklarna om Assange-fallet är det dock tveksamt om detta är syftet.

Huruvida journalisten intar en uttalad hållning gentemot det rapporterade skiljer sig markant mellan de olika tidningarna. I DN har journalisterna för vana att så att säga hålla sig i bakgrunden och undvika att explicit ta ställning. Trots detta är artiklarna ofta

ställningstagande och det är möjligt att genom analyser av ordval och formuleringar urskilja attityder från journalisten eller tidningen. Exempel på detta är artikeln från 2/9 där ordvalen signalerar att man från åklagarhåll ju hade rätt från början eftersom samma misstankar nu återigen är aktuella. I artikeln från 26/8 pekar formuleringarna på att skribenten och/ eller DN är kritisk mot hanteringen av Assange-ärendet. I Aftonbladet är personliga ställningstaganden från journalisten relativt tydliga. I vissa fall så explicit som att journalisten inleder en mening men ”jag”. Man skulle kunna säga att DN och Aftonbladet här ligger i varsin ände av en skala av objektivitetsanspråk.

The Independent är också relativt starka i sina åsiktsyttringar vad beträffar Assange-fallet och den rättsliga hanteringen av det. I artikeln från 22/8 menar man exempelvis att åklagarna gjort en u-sväng vilket konnoterar hastiga och i viss mån oansvariga vändningar. Avsändaren bakom påståendena förblir dock onämnt men får antas vara journalisten och/ eller The Independent. Detta sätt att uttrycka åsikter utan att sätta ett namn bakom dem kan vara en strategi från tidningens håll att väcka så pass mycket känslor hos läsaren för att denne ska vilja följa utvecklingen men ändå verka tillräckligt objektiv för att bibehålla sin status som oberoende brittisk nyhetstidning av hög rang.

The Guardian är utifrån genomförda analyser att döma den av de analyserade tidningarna med störst objektivitetsanspråk. Vad detta beror på är svårt att säga men har sannolikt med tidningens skrivtradition att göra. Att tidningen har stor spridning även internationellt kan vara en orsak till att man försöker förhålla sig objektiv till föreliggande händelser och på så sätt undvika att provocera läsare som befinner sig i andra kontexter, har andra förförståelser och annorlunda doxa än den som tidningen och dess journalister befinner sig i.

7.2 Tema- och propositionsanalys

Dessa analyser syftar till att åskådliggöra artiklarnas makro- och mikroteman samt att urskilja de eventuella implicita och explicita värderingar som skribenten avslöjar genom propositioner gentemot de teman som behandlas. Analysen av makrotema grundar sig på vad analytikern uppfattar som texternas övergripande tema. Analysen av mikrotema och propositioner grundas på analytikerns bild av texternas underliggande teman samt de ord och formuleringar som denna tolkar som textuella tecken på värderingar från journalisten.

7.2.1 Tema- och propositionsanalys av DN-artiklarna

Holender, 22/8-10. Makrotema: Oklara misstankar mot Assange. Mikroteman: 1- två kvinnor anmält Assange för sexuella övergrepp, 2- Assange jagas, anhållen i sin frånvaro, 3- Assange

i Sverige pga. Källskydd, 4- anhållandet hävs, misstankarna ändras, 5- Assange nekar, 6- orsaken till polisanmälan. Propositioner: inga funna.

Hellberg, 26/8-10. Makrotema: Förundersökning mot Assange. Mikroteman: 1- förundersökningen ändrad, 2- kvinnorna och Assange träffades på föreläsning, 3- förhör om ofredande. Propositioner: inga funna.

TT, 28/8-10. Makrotema: Kvinnornas advokat missnöjd. Mikroteman: 1- Borgström anser Assange bör misstänkas för våldtäkt, 2- Chefsåklagaren håller inte med. Propositioner: inga funna.

Kallin och Bondesson, 2/9-10. Makrotema: misstankar mot Assange ändras igen. Mikroteman: 1- nedlagd förundersökning återupptas, 2- Assange och Silbersky kritiska, 3- Borgström nöjd. Propositioner: ”Vad det är för ny information som tillkommit och om det framkommit något viktigt när Assange själv hörts i fallet vill Marianne Ny inte gå in på” pekar på att journalisten anser att Ny borde ha svarat på denna fråga.

Bondesson, 2/9-10. Makrotema: nya misstankar mot Assange. Mikroteman: 1- de ursprungliga misstankarna, 2- kvinnorna mötte Assange under föreläsningsturné, 3- Finné-beslut upphävde och upphävdes, 4- nuvarande misstankar. Propositioner: ”Julian Assange misstänktes från början för våldtäkt och sexuellt ofredande” signalerar till sammans med artikelns slutmening ”Igår rubricerade överåklagare Marianne Ny på nytt brottsmisstankarna mot Assange som våldtäkt, sexuellt tvång och ofredande” att man ju var rätt ute från början och att ärendet blivit onödigt rörigt.

TT, 3/9-10. Makrotema: Ny vill inte kommentera. Mikroteman: 1- Ny kommenterar inte förhör, 2- misstankarna mot Assange, 3- Ny undviker frågor. Propositioner: ”Åklagaren vill inte uppge (...)” och ”Hon vill heller inte svara på (...)” signalerar att journalisten anser att saken borde kommenterats.

7.2.2 Tema- och propositionsanalys av Aftonbladet-artiklarna

Andreas Victorzon, 22/8-10. Makrotema: anklagelserna mot Assange är en cirkus. Mikroteman: 1- anklagelserna slog ner som en bomb, 2- kvinnorna rädda, 3- Wikileaks och Assange dementerar, 4- konspirationsteorier, 5- Chefsåklagare drar tillbaka misstankarna, 6- Assange – kolumnist i Aftonbladet. Propositioner: formuleringar som ”Turerna kring Wikileaks-grundaren Julian Assange tog många märkliga vändningar igår”, ”Nyheten slog ner som en bomb” och ”vid 16.30-tiden släppte chefsåklagare Eva Finné nästa bomb” avslöjar att

journalisten anser att ärendet skötts märkligt. Metaforer som ”bomb” signalerar att anklagelserna kom oväntat, journalisten verkar även tycka att ”bombarna” släpptes omotiverat.

Edblom, Munch och Östman, 24/8-10. Makrotema: polisen larmade för tidigt. Mikroteman: 1- åklagare kontaktades mitt i förhör, 2- kvinnornas berättelse, 3- Eva Finné om ny brottsrubricering, 4- Assange anlitar Silbersky. Propositioner: ”Åklagaren efterlyste Julian Assange – innan polisförhöret med kvinnan var klart” och ”Nu är det inte ens säkert att han kommer att förhöras av polisen” signalerar att journalisterna anser att polis och åklagare handlat oansvarigt.

Cantwell, 29/8-10. Makrotema: händelseutvecklingen i Assange-fallet. Mikroteman: 1- Assange och Wikileaks, 2- Assange bjuds till Stockholm, 3- hur kvinnorna mötte Assange, 4- kvinnorna kontaktar polisen, 5- Assange misstänkt för våldtäkt, sprids över världen, 6- misstankarna ändras, 7- Assange nekar, skyller på smutskastningskampanj, 8- internetmobb mot kvinnorna, 9- kvinnornas advokat Claes Borgström kritisk. Propositioner: ”Advokaten ställde en rimlig fråga” och ”åklagaren har ännu inte gett något vettigt svar på denna fråga” avslöjar att journalisten är kritisk mot åklagaren men mer vänligt inställd till försvarssidan, dvs. Assange och Silbersky. Uttalandet ”det är inte normalt” som syftar på att Assanges identitet avslöjats för journalister har otydlig avsändare, det kan antingen komma från journalisten eller Silbersky. Kommer det från journalisten så är det en tydlig markör för dennes åsikter om hur ärendet skötts av polis och åklagare. Att journalisten inleder meningar med ord som ”absurt” och ”förvirringen blir inte mindre” signalerar också att denne är kritiskt inställd till hanteringen.

Cantwell, 31/8-10. Makrotema: Assange i polisförhör. Mikroteman: 1- första förhöret med Assange, 2- tidigare misstankar, 3- Assange erkänner sex, nekar till brott, 4- kvinnornas advokat överklagar. Propositioner: inga funna.

Cantwell och Jerrevång, 2/9-10. Makrotema: Assange nekar. Mikroteman: 1- rättsprocessen tär på Assange, 2- senaste nytt om misstankarna, 3- Assange nekar, 4- Assange intervjuas om kvinnorna, åklagarna och polisen, 5- misstankarnas inverkan på Wikileaks, 6- smutskastningskampanjer. Propositioner: artikeln är uppbyggd som en intervju, intervjufrågor som ”Men varför tar åklagaren upp utredningen igen?” och ”Har du utsatt någon av dem (kvinnorna) för något slags sexbrott?” verkar snarast vara ställda för att ge Assange en chans att ge raka svar vilket ställer honom i god dager. Valet av intervjufrågor signalerar att

journalisten är positivt inställd till Assange och mer kritisk mot åklagare, polis och möjligen de målsägande kvinnorna.

7.2.3 Tema- och propositionsanalys av The Independent-artiklarna

AP, 22/8-10. Makrotema: Förundersökning mot Assange Mikroteman: 1- åklagarna försvarar besluten. 2- Assange i Sverige för att söka skydd för Wikileaks. 3- Assange förnekar anklagelserna. 4- Wikileaks talesperson pekar på smutskastningskampanjer. 5- jouråklagaren anmäld av RO. Propositioner: rubriken ”Prosecutors defend WikiLeaks warrant U-turn” signalerar att åklagarna handlat på ett sätt som behöver försvaras snarare än förklaras.

Hastings, 23/8-10. Makrotema: Ord mot ord i anklagelserna mot Assange. Mikroteman: 1- Assange nekar till brott. 2- söker Wikileaks-skydd i Sverige. 3- brottens tid och plats. 4- Assange varnad för smutskastning. 5- kvinnans version. 6- åklagarmyndighetens talesperson inte överraskad. Propositioner: genom att kalla den av de två målsägande kvinnorna som intervjuas för ”the anonymous woman” samt att mellan hennes uttalanden mena att ”she seemed to contradict this” kan vara tecken på att journalisten är skeptisk till kvinnans berättelse.

Reuters, 27/8-10. Makrotema: Wikileaks i Sverige. Mikroteman: 1- Stockholmsförort centrum för Wikileaks. 2- svenska lagar ska skydda Wikileaks. 3- Assange misstänkt för övergrepp. 4- Piratpartiet samarbetar med Wikileaks. 5- hemliga dokument släppta från Wikileaks. 6- inte vattentätt skydd för Wikileaks. Propositioner: inga funna.

Reuters, 1/9-10. Makrotema: förundersökningen återupptas. Mikroteman: 1- Assange återigen misstänkt för våldtäkt. 2- varningar från Australien. 3- Ny tror brott begåtts, vidare undersökning nödvändig. 4- Wikileaks kämpar mot korruption. Propositioner: inga funna.

Taylor, 2/9-10. Makrotema: snabba vändningar i Assange-utredningen. Mikroteman: 1- förundersökning öppnades, stängdes och öppnades på nytt. 2- Silbersky kritisk. 3- Bergström glad över återupptagningen. 4- Wikileaks publiceringar fördöms av USA. Propositioner: genom att använda ord som ”unexpected turn”, ”U-turn” och ”abruptly rescinded” i samband med utredningen signalerar att journalisten är kritisk mot hur ärendet hanterats. Att man kallar Silbersky för ”a colourful septuagenarian” pekar på en positiv inställning gentemot försvarsadvokaten.

AFP, 8/9-10. Makrotema: Assange upprörd över misstankarna. Mikroteman: 1- Assange offer för ogrundade misstankar. 2- misstankarna ändrades. 3- anklagelserna är en kupp. 4- Assange

menar USA ligger bakom. 5- Wikileaks planerar nya släpp. 6- anklagelserna påverkar Wikileaks. Propositioner: inga funna.

7.2.4 Tema- och propositionsanalys av The Guardian-artiklarna

Davies, 22/8-10. Makrotema: Assange nekar till brott. Mikroteman: 1- Assange nekar till våldtäkt och sexuellt ofredande 2- anklagelserna ändras. 3- anklagelserna får konsekvenser, menar Assange. 4- Wikileaks publicerat hemliga dokument, kritiseras av USA. 5- Assange söker källskydd i Sverige. 6- Assange varnad att Pentagon vill smutskasta Wikileaks.

Propositioner: inga funna.

Leigh, 22/8-10. Makrotema: anklagelserna spreds fort. Mikroteman: 1- våldtäktsryktet spreds över internet. 2- vän berättade om anklagelserna. 3- anklagelserna läckte till pressen utan att ha undersökts. 4- jouråklagarens beslut ändras av kollega med högra rang. 5- inte meningen att Assange skulle misstänkas för våldtäkt. 6- kvinna avfärdar smutskastningsmisstankar. 7- Wikileaks söker skydd i Sverige. 8- Wikileaks kritiserat av amerikanska generaler. 9- ex-militär i fängelse efter att ha hjälpt Wikileaks. Propositioner: formuleringen att ”news cascaded accross the internet (...) mistakenly saying he was being sought in Sweden on rape charges” signalerar att journalisten menar att misstankarna offentliggjordes för tidigt. Meningen ”preliminary allegations, made on Friday night, and not further investigated at that stage, was apparently leaked by the police to a tabloid in Stockholm, which published dramatic claims (...)” signalerar även journalistens åsikt att polisen handlat oansvarigt vilket fick stora konsekvenser i media.

Davies och Sjolie, 24/8-10. Makrotema: misstankarna ändras. Mikroteman: 1- åklagaren överväger nya misstankar. 2- händelseutvecklingen steg för steg. 3- polisen kontaktade åklagare mot kvinnornas vilja. 4- åklagare Eva Finné sätter sig in i ärendet. 5- Assange nekar, pekar på smutskastningskampanj. 6- kvinnorna avfärdar spekulationer om smutskastning. Propositioner: meningen ”in a case mired in conflicting claims, only a few essential events are clear” pekar på att journalisten är skeptisk till hur ärendet hanterats.

AP, 25/8-10. Makrotema: oklara misstankar mot Assange. Mikroteman: 1- inte längre misstänkt för sexbrott. 2- Assange i Sverige för att söka skydd för Wikileaks genom svensk lag. 3- Assange misstänker Pentagon för smutskastning. 4- smutskastningsspekulationer avfärdas av kvinnornas advokat. 5- kvinnorna anmälde Assange ihop. 6- Silbersky upprörd över åklagarnas hantering. Propositioner: inga funna.

AP i Sthlm, 31/8-10. Makrotema: Assange i förhör. Mikroteman: 1- Silbersky bekräftar att Assange förhörts. 2- från våldtäkt till ofredande. 3- Assange twittrar om anklagelserna. 4- Wikileaks förbereder ny publicering, fördöms Pentagon. Propositioner: inga funna.

Staff and agencies, 1/9-10. Makrotema: Assange återigen misstänkt för våldtäkt Mikroteman: 1- den nedlagda förundersökningen om våldtäkt återupptas. 2- Assange nekar till anklagelserna och pekar på smutskastningskampanj. 3- kvinnornas advokat överklagade tidigare beslut. 4- Marianne Ny förklarar händelseförloppet som vanligt i misstankar om sexbrott. 5- kvinnorna anmälde Assange ihop. 6- Assange i Sverige pga. Wikileaks. 7- Assange kritisk mot anklagelserna och rättsprocessen. 8- Wikileaks går emot USA och planerar ny publicering. 9- kvinnornas advokat nöjd över att förundersökningen återupptas. Propositioner: formuleringen ”the latest twist to a puzzling case” signalerar journalistens attityd gentemot ärendet, att det har skett många vändningar och att fallet verkar rörligt även för de inblandade.

7.2.5 Resultat av tema- och propositionsanalys

Tema- och propositionsanalysen syftade till att fastställa artiklarnas disposition, innehållsliga struktur samt de eventuella värderingar som skribenten förmedlar. Vad som kan utrönas ur dessa analyser är att samtliga artiklar har liknande makrotema. Detta är förvisso föga överraskande eftersom urvalsprocessen i materialinsamlingen gick ut på att hitta artiklar som handlade om sexbrottsanklagelserna mot Julian Assange. Vad som dock är anmärkningsvärt är att samtliga artiklar (med undantag för The Independent´s artikel 27/8-10) hade i stort sett samma infallsvinkel om fallet, nämligen en mer eller mindre kritisk hållning gentemot hanteringen av och händelseutvecklingen i Assange-fallet. Vad detta säger är att det går att urskilja ett gemensamt mönster för hur samtliga av de analyserade tidningarna väljer att kategorisera händelser i detta specifika fall. Detta mönster vittnar om en tradition av nyhetsrapportering som bygger på allmänhetens intresse för sensationer, skandaler etc., alltså sådant som kontrasterar mot den verklighet som vi upplever i vårt vardagsliv.

Mikrotemana är mer avslöjande än makrotemana i den bemärkelsen att de skiljer sig mer åt mellan artiklarna, både inbördes inom tidningarna och mellan dem. Många av Aftonbladets artiklar hade exempelvis mikroteman som handlar om att åklagarna gjort nya drastiska vändningar och att Assange fortsätter neka. Parallellt med detta finns det i Aftonbladets artiklar även en hel del propositioner som avslöjar skribentens attityd gentemot de rapporterade händelserna. DN använder sig av mikroteman med mer neutral eller mångsidig karaktär, så som ”två kvinnor anmält Assange för sexuella övergrepp”, ”förhör om

ofredande”, ”Borgström anser Assange bör misstänkas för våldtäkt” och ”nedlagd förundersökning återupptas”. En möjlig förklaring till att Aftonbladets och DN:s mikroteman skiljer sig åt är att det råder olika skriftkulturer på kvällstidningar och morgontidningar. Traditionellt sett så har kvällspressen mer vinklade artiklar med tydligare propositioner, vilket även är tydligt i de analyser jag genomfört då Aftonbladet använder sig av långt fler propositioner än DN.

The Guardian och The Independent har i sina mikroteman större fokus än DN och Aftonbladet på Wikileaks arbete genom mikroteman i stil med ”Wikileaks publicerade största samlingen hemliga dokument någonsin”, ”Wikileaks fördöms av amerikanska myndigheter” och ”Wikileaks bekämpar korruption”. Mikroteman om åklagarnas och polisens hantering av ärendet är också vanligt förekommande, i likhet med Aftonbladet och DN. Genom att skifta fokus mellan Wikileaks arbete och anklagelserna mot Assange skapar The Guardian och The Independent en positiv attityd gentemot Assange som DN inte eftersträvar och som Aftonbladet inte uppnår. Genom Aftonbladets mikroteman och många propositioner skapas i det närmsta en Assange-vurm utifrån skribenterna men som för läsaren blir svår att acceptera på grund av den tydliga vinklingen. De propositioner som förekommer i de två engelska tidningarna syftar till att kritisera det rättsliga förfarandet snarare än att försköna bilden av Assange. De positiva formuleringarna kring Wikileaks påverkar läsarens bild av Assange men genom att sätta Wikileaks i subjektspositionen och göra organisationen som en aktiv handlande part (mer om detta i processanalysen) flyttas fokus från Assange till organisationen. Detta kan tolkas som implicita propositioner men genom sin taktfullhet är de i min mening långt mer verkningsfulla än den typ som Aftonbladet använder sig av.

7.3 Processanalys

Denna analys syftar till att klargöra om de processer som presenteras i artiklarna framställs som handlingar (någon gör något), händelser (något sker) eller tillstånd (något är), dvs. yttre processer eller mentala processer (någon tänker, känner, ser eller hör) samt hur de personer som förekommer i artiklarna beskrivs som aktiva eller passiva (Hellspong och Ledin, 1997: 130). Detta görs främst genom att analysera verbet i den aktuella meningen. Detta ska i sin tur kasta ljus på artikelförfattarens attityd gentemot det beskrivna genom att påvisa den fördelning av ansvar, agerande, passivitet etc. som förmedlas i artiklarna.

7.3.1 Processanalys av DN-artiklarna

Holender, 22/8-10. Assange beskrivs i ingressen som *passiv* då han ”misstänks” för sexbrott. Verbet pekar på ett passivt tillstånd hos Assange snarare än en aktiv mental process hos någon

annan som *misstänker*. Polisen beskrivs som *aktiv* då den utför *handlingar* ("har inlet", "jagade"). Assange ges sedan *tillståndet* att vara anhållen genom verbet *är*. Han beskrivs även som aktivt *handlande* då han är i Sverige för att *reda ut* funktionen i det svenska källskyddet. Åklagare Eva Finné beskrivs som *handlande* då hon *håver* anhållningsordern samt *anser* att det inte finns skäl att misstänka våldtäkt. Slutligen beskrivs Assange som *handlande* då han *avfärdar* misstankarna mot honom. De båda kvinnorna som anmält honom beskrivs som *handlande* genom att ha *kontaktat* polisen.

Hellberg, 26/8-10. *Händelserna* att Assange *anhölls* i sin frånvaro, att förundersökningen *lades ner* samt att en ny förundersökning *inleds* beskrivs. Som *handlande* beskrivs åklagare Eva Finné som är den som *lägger ner* och *inleder*. Finné har även utfört handlingen *givit en utredare i uppdrag*.

TT, 28/8-10. Kvinnornas advokat Claes Borgström beskrivs som *handlande* då han *anser* att Assange ska misstänkas för våldtäkt samt *begär* att Eva Finnés beslut överprövas. Även Finné beskrivs som aktiv genom *handlingen* att *anse*.

Kallin och Bondesson, 2/9-10. Överåklagare Marianne Ny beskrivs som *handlande* då hon *tar upp* den nedlagda förundersökningen, vidare utför hon även handlingarna att *bestämma*, *besluta* samt *anse*. Assange beskrivs som aktiv genom *handlingarna* att *neka* samt att han *uttalar sig* angående anklagelserna. Även Assanges advokat Leif Silbersky utför *handlingen* att uttala sig.

Bondesson, 2/9-10. Assange beskrivs som *passiv* i *tillståndet* att vara *anmäld* samt varit *anhållen* i sin frånvaro. Kvinnornas advokat Claes Borgström beskrivs som *handlande* då han *överklagade* Finnés beslut samt *hävdade* att Assange bör misstänkas för våldtäkt. Överåklagare Marianne Ny beskrivs som aktiv då hon utför *handlingen* att på nytt *rubricera* anklagelserna mot Assange.

TT, 3/9-10. Marianne Ny beskrivs som *handlande* då hon *tiger*, *beslutade* samt *uttalar sig*. Assange är passiv i *tillståndet* att vara misstänkt.

7.3.2 Processanalys av Aftonbladet-artiklarna

Victorzon, 22/8-10. Assange framställs som *passiv* då han enligt artikeln befinner sig i *tillståndet* av att vara *anhållen* och *misstänkt*. Tidningen Expressen beskrivs som *handlande* då den *skriver* om Assange och även *uppgjer* saker om de båda kvinnorna. Även Wikileaks framställs som en *aktiv*, *handlande* part eftersom de *dementerar* och *uppgjer*. Assange blir

handlande när han *nekar* till anklagelserna. Chefsåklagare Eva Finné framställs som *handlande* genom att hon ”*släpper en bomb*”, *häver* ett beslut samt *uttalar* sig. Även Aftonbladet skildras som *handlande* genom att *söka* Finné och genom chefredaktör Jan Helin *uttala* sig, *se mycket alvarligt* på uppgifterna samt *avvakta*.

Edblom, Munch och Östman, 24/8-10. De målsägande kvinnorna beskrivs som *handlande* genom att de *berättar*, *beskriver*, *säger* samt utfört handlingen *haft frivilligt sex*. Polisen beskrivs som *handlande* genom att *agera blixtnabbt*. Jouråklagaren Maria Häljebo Kjellstrand beskrivs också som *handlande* eftersom hon utförde den mentala handlingen att *fatta ett beslut*, vilket mynnade ut i den konkreta handlingen att *anhålla och efterlysa* Assange.

Cantwell, 29/8-10. Gemensamt utförde de båda kvinnorna följande *handlingar*: *klev in på* Klara närpolisstation och *pratade* med en polis, samt *avböjt*. Den äldre kvinnan som av Aftonbladet fått namnet Lena utför där utöver följande *handlingar*: *berättar*, *hade sex*, *ringde*, *hävdar*, *tjatade*, *skickade sms* samt *arrangerade* en kräftsiva för Assange. Lena befinner sig även i de mentala *tillstånden* att vara *rädd*, *upprörd* samt *inte förstå*. Den yngre av kvinnorna, Josefin, utför följande *handlingar*: *lyssnade*, *berättar*, *följde*, *googlade*, *mejlade*, *frågade*, *tog ledigt*, *dröjde sig kvar*, *presenterade sig*, *ringde*, *hörde av sig*, *nappade* på ett erbjudande, *hämtade* Assange, *betalade*, *hade sex* samt *bjöd* på frukost. Julian Assange beskrivs som *handlande* genom att han *frågade*, *matade*, *flirtade*, *tog tunnelbanan*, *höll i handen*, *tog en taxi*, *svarade*, *pratade*, *bad*, *promenerade*, *åkte tåg*, *hade sex*, *skämtade*, *skjutsade*, *lovade*, *hade sovit*, *flyttade ut*, *gav en intervju*, *nekade*, *understryker*, *nekar*, *förstår*, *ofredat*, *vänt sig* samt *inte tänker smita*. Han beskrivs som *passiv* genom att han *kom att misstänkas*, *vara anhållen*, *har utsatts* samt *är misstänkt*. Polisassistenten som tog emot de båda kvinnorna vid Klara närpolisstation beskrivs som aktiv genom följande *handlingar*: *drog slutsatsen*, *valde*, *skriver*, *ringer*. Jouråklagare Maria Häljebo Kjellstrand beskrivs som *handlande* genom att *välja* att anhålla Assange. Polisspanare beskrivs som *handlande* genom att de *besökte* en krog för att spana efter Assange. De beskrivs sedan som passiva då de *fick tips*. Chefsåklagare Eva Finné beskrivs som *passiv* genom att *det beslutades* att hon skulle ta över ärendet samt att hon *fick* förhörens budade till sig. Hon beskrivs sedan som *handlande* då hon *beslutade*, *läste*, *upphävde*, *gav*, *inte gett*, *sa*, *tror*, *var kritisk* samt *inte kan hitta*. Internationella medier framställs som aktiva genom *handlingarna*: *gjorde ett stort nummer*, *ringde*, *kliade sig i huvudet*, *undrade* samt *fortsatte ligga på*. Bloggare beskrivs som *handlande* genom att de *lägger ut bilder*, *raljerar* och *avslöjar*. Assanges advokat Leif Silbersky utför *handlingen* att i

media *ha åsikter* och *ställa en fråga*. Kvinnornas advokat Claes Borgström är aktiv genom *handlingarna anse, vill understryka, säger* samt *tror*. Han beskriver sig själv som *passiv* genom *tillståndet "förhindrad"*. Journalisten är *aktiv* genom följande *handlingar: tror, gjorde, tappat räkningen*.

Cantwell, 31/8-10. Julian Assange beskrivs som *aktiv handlingarna, nekade, fortsatte, hade sönder, fick redogöra, berättade, bodde, erkänner*. Assange beskrivs som *passiv* genom *händelserna delgavs, förhördes* och *varit misstänkt*. Hans advokat Leif Silbersky är *handlande* genom att *bekräfta, suttit, kan inte gå in på, respekterar, säger* samt *aldrig varit med om*. Chefsåklagare Eva Finné är *aktiv* genom *handlingarna leder, deltog inte* och *hälsar*. Kvinnornas advokat Claes Borgström är *aktiv* genom *handlingarna representerar, överklagat* samt *anser*.

Cantwell och Jerrevång, 2/9-10. Assange framställs som *aktiv* genom *mentala processer* så som: *tycker, tror, vet inte, förlora förtroendet, kritisk, litar på, vill inte, försiktig, rädd, trodde, valt* samt *vet*. Han beskrivs även som *handlande* genom *handlingarna fortsätter neka, berättar, träffade, tagit av sig, hade sex, säger, bad, upplevt, sovit för lite, jobbar, valt* och *vet*. Även *händelserna fått besked, förhördes* och *var misstänkt* involverar Assange men här som *passiv* participant. Överåklagare Marianne Ny beskrivs som *aktiv* genom *handlingarna beslöt, återuppta* samt *tar upp utredningen*.

7.3.3 Processanalys av The Independent-artiklarna

AP, 22/8-10. De åklagare som varit inblandade i fallet framställs som *handlande* genom att *försvara sina handlingar, insistera*, samt *inte begått några misstag*. Jourhavande åklagare Maria Häljebo Kjellstrand beskrivs som *handlande* då hon *utlyste en arresteringsorder* samt *såg den dras tillbaka*. Eva Finné beskrivs som *aktiv* genom att hon *inte ser någon anledning* till att misstänka Assange för våldtäkt samt att hon *gör en annan bedömning* än jouråklagaren. Wikileaks beskrivs som *handlande* genom att ha *förargat* amerikansk administration samt *förbereder* en ny publicering av dokument. Assange beskrivs som *handlande* genom att han *säger, kallade, avvisade* samt *har aldrig haft sex som inte bygger på samtycke*. Han befinner sig även i *tillståndet* att *befinna sig* i Sverige och som *passiv* i *händelsen* att han *blev varnad*. Wikileaks talesperson Kristinn Hrafnsson beskrivs som *handlande* genom att hon *säger* och *kallar*. Rättssäkerhetsorganisationen, RO, beskrivs som *handlande* genom att den *säger sig* ha gjort en anmälan mot den jourhavande åklagaren. RO:s ordförande utför *handlingen* att han uttalar sig.

Hastings, 23/8-10. Assange beskrivs som *handlande* genom att *dyka upp igen, avvisa, besökt Sverige, erkände, säga, vägra* samt *aldrig haft ofrivilligt sex*. Han utför även de *mentala handlingarna* att *förvänta sig, inte vilja* samt *tro*. Arresteringsordern mot Assange beskrivs som *passiv* genom att *sändas ut och läggas ner*. En av de målsägande kvinnorna beskrivs som *handlande* genom att hon *ger sin version av historien, förnekar, säger* och *motsäger*. Hon utför även den *mentala handlingen* att *tro* på den andra kvinnans berättelse. Polisen beskrivs som *aktiv* genom att utföra *handlingen* att *leta* efter Assange. Karin Rosander, åklagarmyndighetens talesperson beskrivs som *handlande* genom att *berätta* och *försvara*.

Reuters, 27/8-10. Wikileaks beskrivs som *handlande* genom att *bygga, inte svara, dragit till sig, släppt, valt, uppfylla, läckt, säger, möta* samt *använder sin makt*. Assange beskrivs som *handlande* genom att *spendera, förneka, säga, hittar, gå med på* samt *skrivit på ett kontrakt*. Piratpartiet beskrivs som *aktiva* genom *handlingen* att *gå med på* att hysa Wikileaks servrar. Partiledaren utför även *handlingen* att *berätta*. Mikael Viborg, ägare av ett webbhotell, beskrivs som *handlande* genom att *ta emot* och *säga*. Mediekommentatorer och jurister *handlar* genom att *uttala sig*.

Reuters, 1/9-10. Chefsåklagare Marianne Ny beskrivs som *handlande* genom att hon *säger* och *återupptar*. Wikileaks beskrivs som *handlande* genom att *publicera, säga* och *förespråka*. Assange beskrivs som *passiv* genom att ha *blivit varnad* men som *handlande* genom att *neka* och *säga*.

Taylor, 2/9-10. Chefsåklagare Marianne Ny beskrivs som *handlande* genom att *meddela, återuppta, gör en u-sväng, säga* samt *ogilla*. Åklagare Eva Finné beskrivs som *handlande* genom att *säga* samt *inte fattat rätt beslut*. Anklagelserna mot Assange beskrivs som *aktiva* genom att *ta en oväntad vändning*. Leif Silbersky beskrivs som *handlande* då han *berättar, säger* och *tillägger*. Assange beskrivs som *handlande* genom att *antyd, erkände, sa, flyttade* samt *ansökt*. Wikileaks beskrivs som *handlande* genom att *planera*. De målsägande kvinnorna beskrivs som *handlande* genom att de *uppsökte polis*. Kvinnornas advokat Claes Borgström beskrivs som *handlande* genom att han *överklagade* och *säger*.

AFP, 8/9-10. Assange beskrivs som *handlande* genom att *insistera, betona, berätta, klaga, påpeka, tillade, befunnit sig i hjärtat av en medicirkus, erkände, mött, säger, vägrade, hävdar* samt *bekräftade*. Han beskrivs även *befinna sig i de mentala tillstånden* att *vara tvingad* samt att *vara försiktig*. Wikileaks framställs som *handlande* genom att *förbereda, dra till sig, inte skjuter upp* samt *släppa*. Åklagarna beskrivs som *handlande* genom att de *abrupt*

drar tillbaka. Tidningen Expressen beskrivs som *handlande* genom att ha varit först med att *publicera* historien om anklagelserna samt att *arrangerat* anklagelserna mot Assange.

7.3.4 Processanalys av The Guardian-artiklarna

Davies, 22/8-10. Assange beskrivs som *passiv* genom att *vara ett offer, vara efterlyst, vara subjekt för* och *blivit varnad*. Han beskrivs som *handlande* genom att *förneka, insistera, säga* samt *söka*. Eva Finné beskrivs som *handlande* eftersom hon *drog tillbaka arresteringsordern*. Pentagon beskrivs som *handlande* genom att *hävda* och *kräva*. Wikileaks beskrivs som *handlande* genom att *publicera* men passivt genom att *skadas* av anklagelserna mot Assange.

Leigh, 22/8-10. Nyheten om anklagelserna mot Assange beskrivs som *handlande* genom att *svalla över internet, säga, samt generera*. Åklagare Eva Finné framställs som *handlande* genom att *klargöra, säga, tog över* samt *inte finna grunder för våldtäktsmisstankar*. Jouråklagaren beskrivs som *handlande* då hon *sände ut* en arresteringsorder. Assange beskrivs som genom *handlingarna berätta, sa, nekar, vägrar* samt *svara*. En av de målsägande kvinnorna beskrivs som *handlande* genom att *berätta, tala anonymt, hade frivillig relation, avfärda* samt *säga*. Amerikanska generaler beskrivs som *handlande* genom att *anklaga*.

Davies och Sjolie, 24/8-10. Assange beskrivs som *handlande* genom att *neka, avböjde, sa, antydde, berättade, drog till sig uppmärksamhet* samt *publicerade*. De målsägande kvinnorna framställs som *handlande* genom att *uppsöka polis, rapportera, haft frivilliga sexuella förhållanden med Assange* samt *vidhåller sina berättelser*. Åklagare beskrivs som *handlande* genom att *säga* och *ska utföra* samt genom de *mentala handlingarna hoppas* och *överväga*. Polisen beskrivs som *handlande* genom att *skicka en rapport* och *insistera*. Tidningarna The Guardian, the New York Times och Dier Spiegel beskrivs som *handlande* då de *publicerade* berättelser baserade på Wikileaksdokument.

AP, 25/8-10. Överåklagare Eva Finné beskrivs som *handlande* genom att *besluta, stänga, avvisade, drog tillbaka, bestämde, sa* samt *återkallade*. Assange beskrivs som *passiv* genom att *vara misstänkt* men som *handlande* genom att *förneka, vara i Sverige, söka, antyda* samt *peka på*. Assanges advokat Leif Silbersky beskrivs som *handlande* genom att *gå till angrepp*. Wikileaks beskrivs som *handlande* genom att *förbereda, uppröra* och *säga*. De målsägande kvinnorna beskrivs som *handlande* då de *hjälp*te Assange i samband med ett seminarium. Kvinnornas advokat beskrivs som *handlande* genom att *avfärda, berätta, kritisera* och *säga*.

AP i Sthlm, 31/8-10. Assange framställs som *handlande* genom att *neka, antyda, säger* samt *skrev*. Han beskrivs även *hoppas* – en *mental* handling. Vidare beskrivs han som *passiv* då han *blev utfrågad*. Polisen beskrivs som *handlande* genom att *förhöra, berätta* samt *startade utredningen*. Silbersky beskrivs som *handlande* genom att han *uttalar sig*. Även Pentagon beskrivs som *handlande* genom att *kritisera* och *kräva*.

Staff and agencies, 1/9-10. Överåklagare Marianne Ny beskrivs som *handlande* genom att *återuppta, besluta, berättade, avböjde* samt *upphäva*. Assange beskrivs som *handlande* då han *nekar, antyder, söker* samt *berättar*. De målsägande kvinnorna beskrivs som *handlande* genom att de *träffade* och *gjorde anmälan*. Kvinnornas advokat Claes Borgström beskrivs som *handlande* då han *välkomnar* och *avvisade*. Wikileaks framställs som *handlande* genom att *uppröra, publicera, säga* samt den *mentala handlingen avse*.

7.3.5 Resultat av processanalys

Processanalysen syftade till att klargöra huruvida de processer som förekommer i artiklarna, det vill säga de händelser, handlingar och tillstånd som tillsammans skapar tid och rum, beskrivs samt vem som beskrivs som ansvarig för, drabbad av, eller utomstående i en viss situation. Genom att analysera de processer som skribenten bygger artikeln av samt vilka personer som tillskrivs aktivitet eller passivitet urskiljs det sätt på vilket skribenten ser på och vill förmedla världen (Hellspong och Ledin, 1997: 129).

I de DN-artiklar som analyserats förekommer ett begränsat antal personer, jouråklagaren, chefsåklagare Eva Finné samt överåklagare Marianne Ny, Julian Assange, Leif Silbersky, de målsägande kvinnorna samt dessas advokat Claes Borgström och den polis som tog emot kvinnornas anmälan. Samtliga beskrivs övervägande som aktiva genom att utföra handlingar. I Aftonbladet förekommer förutom de personer som förekommer i DN-artiklarna citypolisens spanare, bloggare och internationella medier. Övervägande beskrivs aktörerna i Aftonbladets artiklar som aktiva genom att utföra handlingar men andelen passiva aktörer som beskrivs som objekt för en handling är större än i DN:s artiklar. Dessutom beskriver Aftonbladet i större utsträckning mentala handlingar och tillstånd så som ”besluta” eller ”vara rädd”. I Aftonbladets artiklar förekommer det även att samma personer omnämns både som aktiva och passiva i samma artikel, beroende på mikrotema. Som aktörer introducerar The Independent, förutom de som förekommer i DN och Aftonbladet, åklagarmyndighetens talesperson Karin Rosander, Rättssäkerhetsorganisationen, RO, anklagelserna mot Assange samt Wikileaks. The Independent hänvisar alltså stundtals till inanimata aktörer som om de vore animata genom att utföra handlingar, exempelvis tar anklagelserna mot Assange ”en oväntad vändning”.

Givetvis är det någon annan som utför handlingar som gör att anklagelserna förändras men genom att formulera det som att det är anklagelserna själva som agerar så förflyttas ansvaret från en mänsklig aktör till en omänsklig som blir svår att skuldbelägga. The Guardian introducerar ytterligare aktörer i form av Pentagon, nyheten om misstankarna mot Assange samt amerikanska generaler. Samtliga av dessa beskrivs som aktiva genom att utföra handlingar. Pentagon hävdar och kräver, medan nyheten svallar över internet och amerikanska generaler klagar.

Vad som blir tydligt genom processanalysen är att det är en relativt stor skillnad mellan de svenska och engelska tidningarna i form av vilka man väljer att tillskriva handlingar. I de svenska tidningarna förekommer det inga aktörer som inte är mänskliga medan man i de engelska tidningarna återkommer till användningen av denna typ av aktörer. Valet att förflytta handlingar till inanimata aktörer kan ha att göra med att man försöker neutralisera handlingarna. Genom att ”nyheten svallar” och misstankarna tar en ”oväntad vändning” blir det svårare att knyta dessa händelser till en specifik person. När handlingen eller händelsen saknar en konkret mänsklig avsändare pekar analyserna på att den tenderar att upplevas som mindre upprörande. Om detta är typiska drag för svensk respektive engelsk nyhetsjournalistik är omöjligt att säga utifrån denna undersökning men det visar ändå på hur de fyra tidningarna tenderar att skildra händelser och på så vis förmedla delar av verkligheten till allmänheten.

8 Avslutande diskussion

Den kritiska diskursanalysen av de totalt 23 nyhetsartiklarna pekar på att kvällstidningar i större utsträckning än morgontidningar tenderar att använda sig av värderande formuleringar. Denna indikation gav även tema- och propositionsanalysen. Att dra slutsatsen att dessa indikationer skulle vara giltiga för kvälls- och morgonpress i allmänhet skulle vara att gå för långt. Däremot bekräftar det den uppfattning jag, och många med mig, har om att morgontidningar tenderar att vara mer oberoende i sina rapporteringar. Att kvällspressen har rykte om sig att vara mer färgad av personliga åsikter gör dock inte att en nyhetsskildring, en verklighetsskildring baserad på personliga åsikter acceptabel i nationell nyhetsjournalistik. Assange hade precis skrivit kontrakt med Aftonbladet om att bli kolumnist för tidningen. Vad detta har för betydelse för sättet som Aftonbladet sedan skildrar anklagelserna mot Assange på kan endast vara spekulativa men att det inte skulle påverka Aftonbladet alls är svårt att tro.

Nerman betonar hur stor inverkan de institutionella faktorerna, det vill säga de ärvda skrift- och journalistkulturer som produceras och reproduceras inom ramen för varje tidning, har på

sättet som journalisten skildrar världen på. Han menar att dessa institutionella faktorer är överordnade skribentens egen stil och världsåskådning när det kommer till att skriva verklighetsskildringar i form av nyhetsartiklar och reportage (Nerman, 1973: 36). Att sättet på vilket händelser skildras i media påverkar allmänhetens bild av det skedda låter väl självklart men i och med att skribenten väljer vad som ska skildras har denne också bestämt vad som inte ska delges till läsarna. Genom att ta del av nyhetsrapporteringar i olika medier tror vi oss ”veta vad som händer i världen”. Ofta glöms det kritiska tänkandet bort och vi tar det som sägs som sant. Nerman hävdar att man inte borde tala om rapportering av nyheter utan om schablonisering av verkligheten (Nerman, 1973: 35). Det som gestaltas i nyheter och som vi som konsumenter accepterar som verklighet, menar Nerman alltså vara en förenklad, vinklad och beskuren bild av en bit av verkligheten. Han liknar det vid att journalisten står bakom en spegel som han vrider så att den reflexion som journalisten önskar återspeglas till läsarna som står framför spegeln (Nerman, 1973).

Genom att Aftonbladet så tydligt tar ställning i sina artiklar kan man ställa sig frågan om det är på bekostnad av den strävan som borde prägla all journalistik att göra sådan information tillgänglig för allmänheten som denna annars inte skulle komma åt. Inledningsvis i denna undersökning hänvisade jag till att massmedierna ofta tillskrivs statusen av att vara vår tredje statsmakt. Om det är så vi ser på massmedier och om detta är en bild som medierna accepterar och identifierar sig med bör det ställas krav från konsumenterna att de ”berättelser från verkligheten” som skildras ska eftersträva så stor objektivitet som möjligt. Viljan att göra detta borde även finnas inneboende i varje journalist. Genom sin journalistik som kännetecknas av skandalrubriker, tydliga ställningstaganden och snabba repliker är Aftonbladet ett enkelt alternativ till tidningar som DN, SvD, The Guardian och The Independent, för att bara nämna några. Dessa kännetecknas snarare av längre texter där ställningstaganden ofta är svåra att urskilja och rubrikerna är mindre uppseendeväckande. De verkligheter som skildras i morgontidningarna är sällan så spektakulär som den som kvällspressen erbjuder. Detta väcker frågan om verklighetsflykt har blivit mer intressant än verklighetsskildring när vi väljer vilka medier vi vill konsumera. Problemet med detta är bara att vi ofta misstar oss i fråga om vad som är dikt och verklighet, vi tjasas av schablonen av den extraordinära verkligheten i tron om att den är sann och lever således i illusionen av att ha tagit del av något ”viktigt”.

Väl uppmärksammas på de traditioner som produceras och reproduceras generation efter generation av journalister är det lätt att se dessa mönster. Journalisten väljer (inom de ramar som tidningens tradition skapat) vilken del av en historia som ska berättas. Genom att som

läsare bli medveten om denna urvalsprocess kan man lättare förse sig med en bit i taget för att sedan sammanfoga dem till en större bild. Ursäkta metaforiken, även jag är ju ”institutionaliserad” av de traditioner som mitt fält, retoriken, för med sig. Som konsument är det relativt lätt att ändra köpbeteende, i den betydelsen att börja konsumera andra varor (medier) när man väl upptäckt att det man tidigare konsumerade inte håller vad den lovar. Som producent, hävdar jag, är det däremot svårare att ändra beteende, trots medvetenheten.

Norman Fairclough berör samma punkt som Nerman angående traderade vanor genom intertextualitet (Fairclough, 1989). Han fokuserar dock inte på media specifikt utan på tolkning av text och kontext. Tolkning av kontext, menar han, sker genom att tolkaren gör antaganden om vilka händelser som den föreliggande situationen är sprungen ur (Ibid. 121). När jag läser en artikel från en särskild tidning gör jag alltså det med tidningens tidigare artiklar som tolkningsram. Jag närmar mig den aktuella texten med en förståelse om hur den kommer vara uppbyggd och behandla sitt ämne utifrån hur tidigare artiklar från samma tidning sett ut. Jag vill på intet sätt påstå att Fairclough har fel, men jag vill göra ett tillägg: jag tolkar inte bara tidningsartikeln med bakgrund mot mina tidigare läsoplevelser utan även utifrån min förmåga till källkritik. Whorf har, som tidigare nämnts, dragit språkets betydelse för vårt sätt att uppfatta världen till sin spets. Han menar att vår ordförståelse är direkt förbunden med vår förmåga att förstå situationer (Whorf, 1952). En kombination av Faircloughs och Whorfs teorier borde således innebära att mitt ordförråd bestämmer min förmåga att ta till mig text vilket i sin tur avgör (med bakgrund mot mina språkliga och textuella erfarenheter) hur jag förhåller mig till denna och accepterar den som sann eller ej. Nerman pratar om att en läsare måste identifiera sig med en text för att ta den till sig, Boel Englund och Per Ledin (Englund och Ledin, 2003) använder begreppet icke-text för texter som inte uppfyller sitt kommunikativa syfte. En text som inte når sin mottagare är i denna bemärkelse inte en text.

Att de artiklar som i detta arbete analyserats inte är några icke-texter kan vi konstatera. Däremot är de exempel på hur man genom små medel kan konstruera nya lingvistiska världar. Genom att Aftonbladet använder sig av tydliga propositioner, citat från intervjuer, explicita repliker från skribenten och teman som ställer Assange i ett fördelaktigt ljus skapas en verklighet där Assange är oskyldigt anklagad för våldtäkt till följd av en smutskastningskampanj anordnad av CIA eller Pentagon och som de två målsägande kvinnorna är en del av. Att DN är försiktig mer propositioner, aldrig använder citat eller omtal när de låter utomstående kommentera en händelse samt bygger artiklarna på teman som belyser nyheterna ur olika perspektiv skapar de en verklighet där det är upp till läsaren att

avgöra om man anser Assange vara skyldig eller ej samt en möjlighet att överväga vilket perspektiv man finner mest pålitligt. The Independent skapar genom sina propositioner om de svenska åklagarnas och polisernas hantering av ärendet, sina mikroteman samt sin processfördelning en värld där man bör förhålla sig kritiskt gentemot det svenska rättssystemet och där de inblandade är aktiva i händelseutvecklingen. Slutligen skapar The Guardian, genom processer, propositioner och teman, en verklighet som präglas av inanimata handlande aktörer och där Wikileaks är en balanserande samhällsfaktor genom att utmana statsmaktens suveränitet.

I ljuset av ovan redovisade analyser och resultat samt genom nyss förda resonemang drar jag slutsatsen att frågeställningen *hur konstruerar Dagens Nyheter, Aftonbladet, The Independent och The Guardian verklighet genom de texter de skapar i rapporteringen om sexövergreppsanklagelserna mot Julian Assange?* är besvarad.

Jag anser även att resultaten i denna undersökning stämmer väl överrens med de resultat som Green och Nilsson samt Gazini och Mujkanovic fått fram i sina undersökningar, nämligen att de sätt på vilka medier väljer att rapportera kring specifika händelser får konsekvenser för våra världsåskådningar och attityder.

9 Vidare forskning

Som analysobjekt för framtida undersökningar skulle en analys med större djup och bredd av liknande rapporteringar som denna analys behandlat vara av intresse. Av uppenbara tids- och utrymmesskäl har en sådan studie inte varit aktuell för detta arbete. Att göra en komparativ studie av hur svenska och utländska medier generellt konstruerar verklighet genom nyhetsrapportering skulle vara oerhört tidskrävande för en ensam analytiker. Det vore spännande om en forskargrupp tog sig an ämnet och genomförde, i deras tycke, relevanta analyser på ett omfångsrikt material som löper över en ansevärd tidsperiod.

10 Artiklar som använts i analyserna

Dagens Nyheter:

Holender, 22/8 2010. Hämtad genom Södertörns högskolas mediearkiv.

<https://web.retriever-info.com.till.biblextern.sh.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=0509152010082228939915&serviceId=2>

Hellberg, 26/8 2010. Hämtad genom Södertörns högskolas mediearkiv.

<https://web.retriever-info.com.till.biblextern.sh.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=0509152010082628990806&serviceId=2>

TT, 28/8 2010. Hämtad genom Södertörns högskolas mediearkiv.

<https://web.retriever-info.com.till.biblextern.sh.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=0509152010082829021382&serviceId=2>

Bondesson och Kallin 2/9 2010. Hämtad genom Södertörns högskolas mediearkiv.

<https://web.retriever-info.com.till.biblextern.sh.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=0509152010090229086010&serviceId=2>

Bondesson, 2/9 2010. Hämtad genom Södertörns högskolas mediearkiv.

<https://web.retriever-info.com.till.biblextern.sh.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=0509152010090229089712&serviceId=2>

TT, 3/9 2010. Hämtad genom Södertörns högskolas mediearkiv.

<https://web.retriever-info.com.till.biblextern.sh.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=0509152010090329100302&serviceId=2>

Aftonbladet:

Victorzon, 22/8 2010.

<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article12435524.ab?service=print>

Edblom, Munch och Östman, 24/8 2010. Hämtad genom Södertörns högskolas mediearkiv.

<https://web.retriever-info.com.till.biblextern.sh.se/services/archive.html?method=displayPDF&documentId=057349201008242BOGQ93BA0YY0PKGTY47X33V100001010H1C&serviceId=2>

Cantwell, 29/8 2010. Tredelat dokument hämtat från Södertörns högskolas mediearkiv.

<https://web.retriever-info.com.till.biblextern.sh.se/services/archive.html?method=displayPDF&pdfUrl=https%3A%2F%2Fwww.retriever->

[info.com%2FproxyTest%2F%3Fid%3D057349201008292Jr4uQ1k4omf2XB06Z2mthLN1000101071o%26x%3Dbff7eb997e4e1ebcd520d77a640147d5&documentId=057349201008292JR4UQ1K4OMF2XB06Z2MTHLN10000101071O&serviceId=2&pdf.doResize=false](https://web.retriever-info.com%2FproxyTest%2F%3Fid%3D057349201008292Jr4uQ1k4omf2XB06Z2mthLN1000101071o%26x%3Dbff7eb997e4e1ebcd520d77a640147d5&documentId=057349201008292JR4UQ1K4OMF2XB06Z2MTHLN10000101071O&serviceId=2&pdf.doResize=false)

<https://web.retriever-info.com.till.biblextern.sh.se/services/archive.html?method=displayPDF&pdfUrl=https%3A%2F%2Fwww.retriever-info.com%2FproxyTest%2F%3Fid%3D057349201008292Jr4uQ1k4omf2XB06Z2mthLN1000101081o%26x%3Dbff7eb997e4e1ebcd520d77a640147d5&documentId=057349201008292JR4UQ1K4OMF2XB06Z2MTHLN10000101071O&serviceId=2&pdf.doResize=false>

<https://web.retriever-info.com.till.biblextern.sh.se/services/archive.html?method=displayPDF&pdfUrl=https%3A%2F%2Fwww.retriever-info.com%2FproxyTest%2F%3Fid%3D057349201008292Jr4uQ1k4omf2XB06Z2mthLN1000101091o%26x%3Dbff7eb997e4e1ebcd520d77a640147d5&documentId=057349201008292JR4UQ1K4OMF2XB06Z2MTHLN10000101071O&serviceId=2&pdf.doResize=false>

Cantwell, 31/8 2010. Hämtad genom Södertörns högskolas mediearkiv.

<https://web.retriever-info.com.till.biblextern.sh.se/services/archive.html?method=displayPDF&documentId=057349201008313P2TOU4C8K1U1NB5ZU3A8QD3100001010F1G&serviceId=2>

Jerrevång och Cantwell, 2/9 2010. Hämtad genom Södertörns högskolas mediearkiv.

<https://web.retriever-info.com.till.biblextern.sh.se/services/archive.html?method=displayPDF&documentId=057349201009022XTDCU0ESDF3OUNGW0YCFAC10000101061K&serviceId=2>

The Independent:

AP, 22/8 2010.

<http://www.independent.co.uk/news/world/europe/prosecutors-defend-wikileaks-warrant-uturn-2059297.html>

Hasting, 23/8 2010.

<http://www.independent.co.uk/news/world/europe/assange-says-enemies-to-blame-for-rape-claim-2059354.html>

Reuters, 27/8 2010.

<http://www.independent.co.uk/life-style/gadgets-and-tech/news/wikileaks-builds-a-legal-shield-in-sweden-2063613.html>

Reuters, 1/9 2010.

<http://www.independent.co.uk/news/world/europe/sweden-reopens-wikileaks-founder-rape-probe-2067507.html>

Taylor, 2/9 2010.

<http://www.independent.co.uk/news/world/europe/rape-investigation-into-wikileaks-chief-reopens-2068162.html>

AFP, 8/9 2010.

<http://www.independent.co.uk/life-style/gadgets-and-tech/wikileaks-founder-says-swedish-rape-charges-clear-setup-2073308.html>

The Guardian:

Davies, 22/8 2010.

<http://www.guardian.co.uk/media/2010/aug/22/wikileaks-julian-assange-denies-rape-allegations>

Leigh, 22/8 2010.

<http://www.guardian.co.uk/media/2010/aug/22/wikileaks-julian-assange-sweden>

Davies and Sjolie, 24/8 2010.

<http://www.guardian.co.uk/media/2010/aug/24/assange-wikileaks-swedish-prosecutors-charges>

AP, 25/8 2010.

<http://www.guardian.co.uk/media/2010/aug/25/julian-assange-wikileaks-sweden-investigation>

AP i Stockholm, 31/8 2010.

<http://www.guardian.co.uk/media/2010/aug/31/wikileaks-julian-assange-questioned>

Staff and agencies, 1/9 2010.

<http://www.guardian.co.uk/media/2010/sep/01/sweden-julian-assange-rape-investigation>

11 Referenslista

11.1 Tryckta källor

Englund, Boel och Ledin, Per. *Teoretiska perspektiv på sakprosa* (2003), Lund Studentlitteratur.

Fairclough, Norman. *Language and power* (1989, andra utgåvan 2001), Pearson Education Limited.

Gazini, Sara och Mujkanovic, Maida. *Mediestrategier - En kritisk granskning av vilka strategier Aftonbladet använde under rapporteringen om svininfluensan*. Högskolan i Halmstad, Sektionen för hälsa och samhälle, 2010.

Green, Anna och Nilsson, Marie-Louise. *Ett skepp kommer lastat med PR – en kritisk diskursanalys av medierapporteringen kring Ship to Gaza*. Lunds universitet, 2011.

Hellspong, Lennart. *Metoder för brukstextanalys* (2001), Lennart Hellspong och Studentlitteratur.

Hellspong, Lennart och Ledin, Per. *Vägar genom texten* (1997), Lennart Hellspong, Per Ledin och Studentlitteratur, Lund.

Linell, Per. *Människans språk* (1978). Per Linell och Gleerups utbildning AB, Ljungsbjergs tryckeri.

Nerman, Bengt. *Massmedieretorik* (1973), Almqvist och Wiksell Förlag AB, Stockholm.

11.2 Internetreferenser

http://www.nordicom.gu.se/common/publ_pdf/Den_svenska_mediemarknaden_2009_20090617.pdf

Hämtad 20/5 2011

Whorf, Benjamin Lee. *Language, mind and reality* (1942).

http://www.biologiam.com/biologiam_antropologia/whorf_1942_language_mind_reality.pdf

Hämtad 21/5 2011

"The Independent." Encyclopædia Britannica Online.

<http://www.britannica.com.till.biblextern.sh.se/EBchecked/topic/1107919/The-Independent>

Hämtad 29/5 2011

"The Guardian." Encyclopædia Britannica Online.

<http://www.britannica.com.till.biblextern.sh.se/EBchecked/topic/247912/The-Guardian>

Hämtad 29/5 2011

"Dagens Nyheter" Nationalencyklopedin

<http://www.ne.se/lang/dagens-nyheter>

Hämtad 29/5 2011

”Aftonbladet” Nationalencyklopedin

<http://www.ne.se/lang/aftonbladet>

Hämtad 29/5 2011

12 Bilaga 1

Kritisk diskursanalys av Aftonbladet-artiklarna

Fråga 1: Vilka uttryckta värden har orden?

Victorzon, 22/8-10. ”härvan” och ”cirkus” i rubriken ”Anhölls, jagades, friades – härvan blev till en cirkus” antyder att ärendet skötts oprofessionellt från början och att det nu utvecklats till att bli löjeväckande och möjligen utom kontroll.

Edblom, Munch och Östman, 24/8-10. ”galna” i ”Det galna dygnet” antyder att något exceptionellt hänt under detta dygn och ger händelserna en negativ klang.

Cantwell, 29/8-10. ”Cirkusen” i ”Cirkusen i världspresen fortsatte” framställer liksom i exemplet ovan att ärendet skötts på ett sätt som är klandervärdt och att de ansvariga skämmer ut sig.

Cantwell, 29/8-10. ”läckte” i ”Åklagaren läckte hans namn till pressen” lägger skulden för det mediepådrag som anklagelserna mot Assange väckt. Ordvalet pekar också på att åklagaren handlat emot rådande praxis.

Cantwell, 29/8-10. ”rimlig” i ”Advokaten ställde en rimlig fråga”. Meningen verkar vara en replik från journalisten och är således hans privata åsikt.

Cantwell, 29/8-10. ”Jag” i meningarna ”Jag tror inte att alla svenskar förstår (...)” och ”Jag gjorde själv intervjun med Assange i Aftonbladet (...)”. Istället för ”Om alla svenskar förstår” och ”När Assange intervjuades av Aftonbladet”. Uttrycker explicit journalistens personliga bild av händelserna.

Cantwell, 29/8-10. ”julafton” i ”Konspirationsteoretikerna har haft julafton” antyder att detta varit något *positivt* för konspiratörerna.

Cantwell, 29/8-10. ”Förvirringen” och ”rutinerade” i meningen ”Förvirringen blir inte mindre av att rutinerade Claes Borgström anser att (...)” indikerar att Borgström har en annan uppfattning i fallet än åklagaren och att Borgström eventuellt är mer erfaren.

Fråga 2: Vilka uttryckta värden har textens grammatiska drag?

Victorzon, 22/8-10. Artikeln fokuserar på den uppmärksamhet som Assange-ärendet fått i media och använder metaforer som ”nyheten slog ner som en bomb”, ”härvan blev till en cirkus” och ”nyheten spreds som en löpeld”. Formuleringarna förmedlar händelserna snarare som ett fall av rättslig och i viss mån medial förvirring än att någon direkt vikt läggs vid anklagelserna som sådana. Man poängterar även att Assange detta datum skulle ha publicerat sin första kolumn i Aftonbladet men av naturliga skäl inte hunnit skriva denna.

Edblom, Munch och Östman, 24/8-10. ”Åklagaren efterlyste Julian Assange för våldtäkt – innan polisförhöret med kvinnan var klart. Nu är det inte ens säkert att han kommer att förhöras av polisen”. Artikeln antyder att polis och åklagare handlat omotiverat snabbt vilket lett till felaktiga beslut. Tillsammans med formuleringar som ”Polisen agerade blixtnabbt” och ”(...) mitt i förhöret larmades jouråklagaren (...) som klockan 17.00 valde att anhålla och efterlysa Assange misstänkt för våldtäkt” skapar journalisten en bild av att polis och åklagare handlat på impuls.

Cantwell, 29/8-10. Kronologisk ordning som går igenom händelseförloppet från den 11 augusti då Assange anlände till Sverige till den 26 augusti. Rubriken ”Blev han lurad i en sexfälla” avslöjar ur vilken vinkel journalisten skrivit artikeln. I första spalten förekommer formuleringar som ”Lena ska en dryg vecka senare komma att spela en betydande roll då Assange anhålls i sin frånvaro misstänkt för våldtäkt” och ”Kondomen sprack under samlaget, ett faktum som skulle komma att få stor betydelse”. Längre in i artikeln berättas händelseförloppet ur ett utifrån-perspektiv men med de målsägande kvinnorna som kommentatorer. Texten verkar stötta kvinnornas version genom formuleringar som ”Hon säger i förhör att de höll varandra i handen under filmen och sedan tog t-banan till Zinkensdamm på Söder (...). – Jag frågade om vi skulle ses igen. Självklart, svarade han” och ”De promenerade ned till Gamla stan, (...) bestämde sig sedan för att ta ett tåg hem till henne i Enköping”. På artikelns andra sida förändras perspektivet. Kvinnorna är inte längre delaktiga som kommentatorer. Upptrappning i händelseutvecklingen förmedlas genom formuleringar som ”Assange och Josefin låg med varandra med kondom denna kväll. Nästa morgon hade de sex igen, oskyddat”, ”Hon (Josefin) känner inte Lena men ringde och berättade att hon haft oskyddat sex med Assange” samt ”En vecka, fredag den 13 augusti till fredag den 20 augusti, har gått. Det är nu de märkliga juridiska turerna inleds”. Denna vinkling fortsätter genom sida två och tre och uttrycker skepsis mot åklagare och målsägande genom formuleringar som ”(...) åklagarens informationschef, gjorde, för att uttrycka det diplomatiskt, en slät figur då

hon försökte förklara de märkliga tureorna för en road programledare (...)", "Åklagaren har ännu inte gett något vettigt svar på denna fråga", "(...) möjligt att på några dagar gå från att vara på sannolika skäl misstänkt för våldtäkt till att anklagas för att ha dröjt kvar i någons lägenhet utan att någon avgörande ny information tillkommit" och "Absurt nog är det enda som nu ska utredas det Assange möjligen har gjort mot Lena, en kvinna som inte ens hade tänkt anmäla honom". Samtidigt uttrycks stöd för försvarssidan. Formuleringar som "Advokaten ställde en rimlig fråga" och "Det är inte normalt. Det är inte meningen att en person som är anhållen i sin frånvaro ska få kännedom om det". Att ärendet blivit en stor mediehändelse lyfts fram i formuleringar som "Assange själv har vänt sig till Leif Silbersky som nu var ute i tidningar, radio och tv och hade åsikter om förfarandet", "har för länge sedan tappat räkningen på alla reportrar som ringt från världens alla hörn" och "Vi [sic] det här laget gav en sökning på 'Assange och rape' 1,2 miljoner träffar på Google".

Cantwell, 31/8-10. Genom formuleringar som "Det har tidigare spekulerats i att detta ofredande ska handla om att mannen (Assange) fortsatte att bo hemma hos en av kvinnorna trots att hon bett honom flytta, men det visar sig nu inte stämma", "Jag har dock under mina år som advokat (...) aldrig varit med om en så märkelig situation som denna" och "Advokat Claes Borgström (...) kände igår inte till att ett förhör skulle hållas" förmedlar artikeln fortsatt skepsis mot hur ärendet sköts.

Cantwell och Jerrevång, 2/9-10. Artikeln berättas ur Assanges perspektiv i form av en intervju. Intervjufrågorna är milda och verkar inte syfta till att "ställa Assange mot väggen". Frågorna verkar vara ställda snarare för att låta Assange berätta händelserna så som han upplevt dem, ex. "Men varför tar då åklagaren upp utredningen igen? – Jag vet inte. Jag har inte fått veta vad jag anklagas för". I frågor som "Har du utsatt någon av dem för något slags sexbrott" blir svaret "– Som sagt. Allting har varit helt frivilligt" föga överraskande och intervjufrågan verkar vara ställd just för att låta Assange ge detta raka svar. Valet av intervjufrågor pekar på att reportern delar Assanges uppfattning att ärendet skötts illa: "Vad tycker du om åklagarnas agerande? – Det här är en fullständig cirkus. (...) på väg att förlora förtroendet för det svenska rättsväsendet".

Fråga 3: Vilka interaktionella konventioner används? Finns det sätt på vilka en deltagare kontrollerar hur och i vilken mån övriga deltagare får yttra sig?

Victorzon, 22/8-10. Julian Assange uttalar sig genom citat hämtat från Wikileaks Twitterkonto. Wikileaks uttalar sig en gång genom omtal. Chefsåklagare Eva Finné blir synlig

i texten en gång genom talstreck. Aftonbladets chefsredaktör Jan Helin blir synlig två gånger genom talstreck.

Edblom, Munch och Östman, 24/8-10. Åklagare Eva Finné kommer till tals två gånger genom talstreck och en gång genom omtal. De målsägande kvinnorna blir synliga två gånger genom att deras uttalanden i förhören omtalas. Assanges advokat Leif Silbersky uttalar sig en gång genom talstreck.

Cantwell, 29/8-10. Den målsägande 31-åringen som Aftonbladet valt att kalla Lena uttalar sig genom talstreck en gång och genom omtal sex gånger. Den 27-åriga målsägande kvinnan som Aftonbladet kallar Josefin uttalar sig genom citat en gång, genom talstreck sex gånger och genom omtal tolv gånger. Både Lena och Josefin har enligt journalisten erbjudits att berätta sina versioner men avböjt. Julian Assange kommer inte till tals genom citat eller talstreck någon gång i artikeln men genom omtal tio gånger. Assanges advokat Leif Silbersky kommer till tals en gång genom omtal. Kvinnornas advokat Claes Borgström uttalar sig fyra gånger genom talstreck och en gång genom omtal. Åklagare Eva Finné kommer till tals genom citat en gång och omtal två gånger. Riksåklagarens informationschef kommer till tals genom omtal en gång. Polisen som förhörde Josefin uttalar sig genom citat från förhørsprotokollet en gång. Journalistförbundets ordförande uttalar sig genom talstreck en gång. En gäst som närvarade vid Assanges föredrag den 14 augusti uttalar sig angående Josefin en gång genom talstreck. Journalisten gör sig explicit i texten genom att två gånger använda ordet ”jag” och genom två stycken intervjufrågor. Om uttalandet ”Det är inte normalt. Det är inte meningen att en person som är anhållen i sin frånvaro ska få kännedom om det. Då kan ju han eller hon fly.” kommer från journalisten eller advokat Leif Silbersky är otydligt.

Cantwell, 31/8-10. Assanges advokat Leif Silbersky uttalar sig genom talstreck två gånger. Assange kommer till tals genom omtal två gånger. Åklagare Eva Finné uttalar sig via Riksåklagarens informationsdirektör Karin Rosander genom citat en gång. Kvinnornas advokat Claes Borgström kommer till tals genom omtal två gånger.

Cantwell och Jerrevång, 2/9-10. Assange uttalar sig genom talstreck tjugo gånger. Överåklagare Marianne Ny kommer till tals genom omtal en gång. Journalisten uttalar sig genom intervjufrågor sexton gånger.

13 Bilaga 2

Kritisk diskursanalys av The Independent-artiklarna

Fråga 1: Vilka uttryckta värden har orden?

AP, 22/8-10. "defend" och "U-turn" i meningen "Prosecutor defend Wikileaks warrant U-turn" istället för ex. "explain" och "progression". Ordvalen signalerar att åklagaren känner sig nödgad att "försvara" sig snarare än att förklara varför man agerat som man gjort. Vidare signalerar "U-turn" att man gjort en helomvändning och tar avstånd från tidigare ageranden.

AP, 22/8-10. "on-call" prosecutor istället för *on call prosecutor*. Citationstecknen signalerar att det skulle handla om någon variant av åklagare, dvs. inte "en riktig åklagare".

AP, 22/8-10. "rejected" i meningen "(...) rejected the molestation accusation (...)". Ordvalet signalerar att man slog ifrån sig anklagelserna istället för att ta dessa på allvar. Fraser som "turned down" konnoterar mindre arrogans och mer ansvarskänsla.

Hastings, 23/8-10. "enemies" i meningen "(...) enemies to blame for rape claim" signalerar att anklagelserna är falska och syftar till att skada Assanges rykte eller hans arbete.

Hastings, 23/8-10. "anonymous" i meningen "The anonymous woman accusing Mr Assange for molestation (...) " antyder att åtminstone en av kvinnorna som anmält Assange inte vågar framträda i media. Sänder signaler att hon kan ha något att dölja vilket sänker hennes trovärdighet.

Reuters, 27/8-10. "legal shield" i meningen "Wikileaks builds a legal shield in Sweden". På samma gång en juridik- och en krigsmetafor som ger konnotationen att Sverige ska bli en frizon för Wikileaks och skydda organisationen från omvärlden. Antyder att Sverige som nation fysiskt ska skydda Wikileaks mot angrepp utifrån.

Reuters, 27/8-10. "self-proclaimed" i meningen "(...) fulfilling the 39-year old Australian's self-proclaimed mission (...) " signalerar att Assange utsett sig själv till att rädda världen från korruption. "self-proclaimed" konnoterar till religiösa ledare som utsett sig själva efter påstådda tecken från högre makter.

AFP, 8/9-10. "lamented" i meningen "(...), he lamented, pointing out that 'no one has asked me any questions' (...)" framställer Assange som klagande och som att denne ser sig som ett offer.

AFP, 8/9-10. "former" i meningen "(...) added the lanky former hacker who has been (...)" framställer Assange som en föredetting snarare än t.ex. en journalist eller som grundaren av Wikileaks.

Fråga 2: Vilka uttryckta värden har textens grammatiska drag?

AP, 22/8-10. Artikeln kommunicerar att ärendet hanterats på ett anmärkningsvärt sätt. Genom formuleringar som ”They insisted they had made no mistakes in issuing an arrest warrant and withdrawing it less than a day later” och “She declined to specify what the new material was, but said there was `absolutely nothing´ that suggested errors had been made by either prosecutor” framställs åklagarsidan som väldigt mån om att understryka att allt skötts korrekt. När information om att Rättssäkerhetsorganisationen, RO gjort en anmälan mot den jourhavande åklagaren tillkommer senare i artikeln undergrävs trovärdigheten i uttalandena ovan.

Hastings, 23/8-10. Artikeln fokuserar på huruvida sexanklagelserna är en smutskastningskampanj eller ej. Genom att låta både Assange och en av kvinnorna uttala sig undviker journalisten att själv ta ställning, det blir istället upp till läsaren. Ord står mot ord när Assange säger ”I don´t know who is behind this but we have been warned that, for example, the Pentagon plans to use dirty tricks to spoil things for us” och kvinnan citeras “The charges against Assange are of course neither staged by the Pentagon nor someone else”. Att kvinnan omnämns som “the anonymous woman” och att hon senare i artikeln påstås säga emot sig själv kan vara tecken på en viss favorisering av Assange.

Reuters, 27/8-10. Artikeln fokuserar på Wikileaks stationering i Sverige och anledningen till Assanges Sverigebesök, ”(...) Julian Assange, has been spending lots of time lately in Sweden, whose media laws are among the world´s most protective for journalists”, “(...) lawyers say Wikileaks needs a safe haven, particularly after it attracted the ire of the Pentagon (...)”. Fem meningar ägnas åt sexanklagelserna som introduceras genom meningen ”Sweden has also suddenly become a source of trouble for Assange after two women filed complaints of molestation”. Man återgår dock snart till att fokusera på Wikileaks i Sverige genom att konstatera ”Still, Assange is finding plenty of friends in Sweden”.

Reuters, 1/9-10. Artikeln fokuserar på att anklagelserna mot Assange återigen gäller våldtäkt, ”Sweden´s chief prosecutor today said she was reopening a preliminary investigation into rape charges against Wikileaks founder Julian Assange (...)”. Det lyfts även fram att Assange blivit varnad av Australiensisk underrättelsetjänst för att smutskastningskampanjer kunde komma att riktas mot honom samt att Wikileaks förespråkar informationsspridning för att motverka korruption i företag och regeringar.

Taylor, 2/9-10. Artikeln fokuserar på de kraftiga svängningar som skett i brottsrubriceringen. Skepsis till hur ärendet sköts förmedlas genom formuleringar som "It is the second time the country's authorities have made a U-turn (...)". Stöd för försvarssidan visas genom att kalla Assanges advokat Leif Silbersky för "a colourful septuagenarian" och publicera dennes nedvärderande omdömen om chefsåklagare Eva Finné som beslutat att åtalet om våldtäkt ska återupptas, "I thought that Eva [Finné] is a skilled and competent prosecutor who draws correct conclusions (...) We are back to square one – the circus continues".

AFP, 8/9-10. Artikeln fokuserar på Assanges missnöje och är till stor del uppbyggd av hans uttalanden, "The only victim here is me", "These accusations are baseless (...)", "This entire rape investigation has been conducted without my input" och "is a clear set up by the people involved, the complainants and possibly the Expressen tabloid". Assange menar på samma gång att anklagelserna emot honom skadat Wikileaks och orsakat förseningar men att de inte ska få innebära att planerna på att släppa nya dokument ändras, "The Swedish case has caused delays in all of our projects", "We have upcoming releases relating to financial fraud, the banking industry and war crimes".

Fråga 3: Vilka interaktionella konventioner används? Finns det sätt på vilka en deltagare kontrollerar hur och i vilken mån övriga deltagare får yttra sig?

AP, 22/8-10. I artikeln kommer Julian Assange till tals fyra gånger genom omtal och genom citat två gånger. Karin Rosander, talesperson för svenska åklagarmyndigheten uttalar sig en gång genom citat och två gånger genom citat kombinerat med omtal. Kristinn Hrafnsson, Wikileaks talesperson på Island kommer till tals en gång genom citat och en gång genom omtal. Rättssäkerhetsorganisationen, RO, uttalar sig en gång genom omtal då de säger sig ha gjort en anmälan till Justitieombudsmannen angående den jourhavande åklagaren Maria Häljebo Kjällstrand. RO:s grundare Johann Binninge uttalar sig en gång genom citat.

Hastings, 23/8-10. Julian Assange kommer till tals en gång genom omtal och två gånger genom citat. En av de målsägande kvinnorna uttalar sig i artikeln genom fyra citat.

Åklagarmyndighetens talesperson Karin Rosander kommer till tals två gånger genom citat.

Reuters, 27/8-10. Jonathan Coad, ansvarig för rättstvister vid Swan Turton kommer till tals genom två citat och ett omtal. Piratpartiets ledare Rick Falkvinge uttalar sig en gång genom citat. Ägaren till webhotellet PRQ, Mikael Viborg släpps fram genom ett citat. Kristinn Hrafnsson, Wikileaks talesperson på Island kommer till tals en gång genom omtal. Per Eric

Alvsing, en svensk advokat, uttalar sig en gång genom citat och en gång genom omtal.

Assange kommer till tals en gång genom omtal.

Reuters, 1/9-10. Chefsåklagare Marianne Ny kommer till tals genom tre omtal och två citat.

Assange kommer till tals en gång genom omtal.

Taylor, 2/9-10. Chefsåklagare Marianne Ny kommer till tals genom två citat och ett omtal.

Eva Finné, som tidigare la ner misstankarna om våldtäkt, kommer till tals en gång genom omtal. Assanges advokat Leif Silbersky uttalar sig genom ett citat och ett omtal. Kvinnornas advokat Claes Borgström kommer till tals en gång genom citat och en gång genom omtal.

AFP, 8/9-10. Assange kommer till tals genom fyra omtal och tretton citat.

14 Bilaga 3

Kritisk diskursanalys av The Guardian-artiklarna

Fråga 1: Vilka uttryckta värden har orden?

Leigh, 22/8-10. ”web furore” i meningen ”Wikileaks founder Julian Assange in web furore over Swedish rape claim”. Ordvalet lägger fokus vid den medieuppståndelse som skapats kring fallet snarare än på anklagelserna i sig.

Davies och Sjolie, 24/8-10. ”emphatically” i meningen ”Assange has emphatically denied committing any offence against either woman”. Istället för att bara konstatera att Assange har nekat till anklagelserna förstärker man detta genom att säga att han gör detta emfatiskt.

Davies och Sjolie, 24/8-10. ”embroiled” och ”insisted” i meningen ”Ms A(...) then become embroiled with the police, who had insisted on passing a report to prosecutors”. “embroiled” signalerar att meningsskiljaktigheter uppstod mellan polisen och Ms A och att Ms A inte kunde dra sig ur eftersom polisen ”insisted on passing a report”. ”Insisted” signalerar vidare att polisen utövade påtryckningar på Ms A.

Fråga 2: Vilka uttryckta värden har textens grammatiska drag?

Davies, 22/8-10. Rubriken ”Wikileaks founder Julian Assange denies rape allegations” markerar artikelns huvudfokus. I artikelns först hälft berättar chefsåklagare Eva Finné om brottsrubriceringen samtidigt som Assange nekar och spekulerar i smutskastningskampanjer. Artikeln lägger även fokus på de dokument som Wikileaks släppt om bland annat hemliga militära aktioner, ”The 39-year old Australian – whose website was behind the biggest leak of US military documents in history (...)”, ”(...) Wikileaks prepares to release a new batch of

15,000 classified US documents (...)” och “(...) seeking international legal protection for his website under Swedish law after Wikileaks previously published 90,000 leaked document about US military (...)”.

Leigh, 22/8-10. Artikeln fokuserar på hanteringen av Assange-ärendet och på den publicitet som fallet fått, ”(...) Assange was himself the subject of a rapidly spreading online story when news cascaded across the internet (...) mistakenly saying he was being sought in Sweden on rape charges”, “The Swedish Prosecution Authority today said an ‘on-call’ prosecutor issued an arrest warrant for Assange late on Friday, only to see it revoked the next day by a higher ranked prosecutor (...)” och “One of the two women involved told Aftonbladet (...) that she had never intended Assange to be charged with rape”. Artikeln signalerar även en vänligt inställd attityd gentemot Wikileaks genom följande formuleringar, ”(...) the organisations crusade to promote worldwide leaking information. Assange and his co-activists at Wikileaks have refused US defend departments demands (...)” och “Assange has riposted that it is US soldiers who have ‘blood on their hands’”.

Davies och Sjolie, 24/8-10. Artikeln förmedlar skepsis gentemot hur ärendet skötts, ”In a case mired in conflicting claims, only a few essential events are clear:” härefter följer en punktlista där händelseutvecklingen listas. Genom meningar som ”It remains unclear why the prosecutor first issued and then withdrew the arrest warrant. The prosecutor’s office has said that the original issuing of the warrant was not a mistake (...)” förmedlar artikeln att åklagarna agerat märkligt och inte lyckats förklara varför de agerat som de gjort.

AP, 25/8-10. Artikeln fokuserar på att låta inblandade parter komma till tals, ”The investigation is therefor closed in regard to this complaint since there is no suspicion of a crime’, Finné said in a statement”, “Assange suggested that the accusations (...) were part of a smear campaign (...) pointed a finger at Pentagon”, “Geoff Morrell, the Pentagon’s press secretary (...) called Assange’s charges ‘absurd’” och kvinnornas advokat Claes Borgströms uttalande “There is not an ounce of truth in all this about Pentagon, or the CIA (...)” samt Assanges advokat Leif Silbersky “He has been cast as a rapist, labelled as a rapist and the international press have described him as a suspected rapist (...)”.

Staff and agencies, 1/9-10. Artikeln signalerar att Assange-ärendet skötts oprofessionellt av svenska åklagare genom formuleringar som ”(...) in the latest twist to a puzzling case in which prosecutors of different ranks have overruled each other”. Man påtalar även att de båda

kvinnorna gjorde sina anmälningar mot Assange tillsammans vilket kan göra att de uppfattas som mindre trovärdiga hos läsaren.

Fråga 3: Vilka interaktionella konventioner används? Finns det sätt på vilka en deltagare kontrollerar hur och i vilken mån övriga deltagare får yttra sig?

Davies, 22/8-10. Chefsåklagare Eva Finné uttalar sig en gång genom citat. Karin Rosander, åklagarmyndighetens talesperson kommer till tals en gång genom citat och en gång genom omtal. Assange uttalar sig tre gånger genom citat och en gång genom omtal. Svensk polis kommer till tals en gång genom omtal.

Leigh, 22/8-10. Assange kommer till tals genom två citat. Åklagarmyndighetens talesperson Karin Rosander uttalar sig en gång genom citat, Åklagarmyndigheten kommer till tals en gång genom omtal. En av de målsägande kvinnorna uttalar sig genom tre citat och ett omtal.

Davies och Sjolie, 24/8-10. ”Åklagare” kommer till tals två gånger i artikeln genom omtal. Chefsåklagare Eva Finné uttalar sig en gång genom citat. En anonym källa kommer till tals en gång genom omtal. En av de målsägande kvinnorna, Ms A uttalar sig två gånger genom citat. Julian Assange kommer till tals genom två citat och ett omtal.

AP, 25/8-10. Åklagarmyndighetens talesperson Karin Rosander uttalar sig en gång genom citat. Chefsåklagare Eva Finné kommer till tals en gång genom citat. Wikileaks uttalar sig en gång genom omtal. Assange kommer till tals en gång genom omtal. Pentagons pressekreterare uttalar sig en gång genom citat. Kvinnornas advokat Claes Borgström uttalar sig en gång genom citat och en gång genom omtal. Assanges advokat Leif Silbersky uttalar sig en gång genom citat.

AP i Sthlm, 31/8-10. Assanges advokat Leif Silbersky uttalar sig tre gånger genom omtal. Assange kommer till tals två gånger genom omtal och en gång genom citat.

Staff and agencies, 1/9-10. Chefsåklagare Marianne Ny uttalar sig genom ett citat och två omtal. Assange uttalar sig tre gånger genom citat. Wikileaks talesperson Kristinn Hrafnsson uttalar sig en gång genom citat. Wikileaks uttalar sig en gång genom omtal. De målsägande kvinnornas advokat kommer till tals två gånger genom citat.